

BATI TRAKYA TÜRKLERİ DAYANIŞMA DERNEKLERİ YAYIN ORGANI

BATI TRAKYA'NIN SESESİ

EYLÜL-EKİM 1998, YIL 1, SAYI 6, FİYATI 1200 TL

**BATI TRAKYA'DA TÜRK
YERLEŞİM BÖLGELERİ**

**GENEL MERKEZ YÖNETİCİLERİ
BAŞBAKAN ÖZAL'LA GÖRÜŞTÜ**

**BELGELERLE YUNANISTAN'DA
TÜRK VAKIFLARI**

BATI TRAKYA'NIN S E S İ

Adres: Beşiraga Tekkesi Sok. No: 7 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 68 57

(İKİ AYDA BİR YAYINLANIR)

EYLÜL-EKİM 1988

6

Sahibi Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezi Adına
Dr. Mustafa Rumelili
Yazı İşleri Müdürü Halit Eren
Akademik Kurul Prof.Dr. Kemal Karpat
Prof.Dr. Oktay Aslanapa
Prof.Dr. Ali Alpaslan
Doç.Dr. Abdülhaluk Çay
Doç.Dr. Mustafa Erkal
Doç.Dr. Yusuf Halaçoğlu
Doç.Dr. Cevdet Küçük
Doç.Dr. Ümit Meriç
Doç.Dr. Özcan Mert
Doç.Dr. Cihat Özönder
Y.Doç.Dr. İlhan Şahin
Y.Doç.Dr. Feridun Emecen
Y.Doç.Dr. Nejat Sefercioğlu
Y.Doç.Dr. M.Süreyya Şahin
Dr. Aydın Yüksel

Temsilciliklerimiz

Adapazarı Atatürk Bulvarı Bulvar İşhanı Kat: 4 No: 52
Ankara Akay Cad. 20/4 Bakanlıklar Tel: 125 77 87
Bursa Atatürk Cad. Vakıflar İşhanı Kat: 4 No:409 Tel: 22 40 49
İzmir 1362. Sok. No: 26 Blok/B Kat: 4 No:405 Kerimhan
Tel: 25 28 06 Basmahane
İzmit Fethiye Cad. Gökseller Pasajı Üst Kat Tel: 11 08 77
K.K.Türk Cumhuriyeti Sabahattin Egeli: P.K. 175 Girne
B.Almanya Schwanthaler St.155 8000 München 2 Tel: (89) 502 42 33
Reklam Fiyatı Arka kapak: 500.000 TL., İç kapaklar: 400.000 TL.,
İç sahifeler: 200.000 TL. (Tam Sahife)
Fiyatı 1200 TL.
Abone Ücreti Yıllık (6 sayı) 6000 TL.
Yurt Dışı 30 DM veya 20 \$ karşılığı döviz
Abone Hesap No Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi 2623 Tas-C Nolu Hesap
Cağaloğlu İstanbul

Yazılardaki fikirler yazarlarına ait olup dergiyi bağlamaz ve derginin aynı fikri taşıdığı anlamına gelmez.

BATI TRAKYA'NIN 'ESİ zikredilerek İktibas edilebilir.

Yazı İşleri gönderilen yazıların değerleri -rilmesinde bazı düzeltmeler ve kısaltmalar yapabilir.

Bu sayı Yıldızlar Ofset (İstanbul) tesislerinde 5000 adet olarak basılmıştır.

BATI TRAKYA'NIN SESİ dergisinin, kapak ve iç grafik düzeni, film ve grafik uygulama çalışmalarını
MARMARA REKLAM tarafından yapılmaktadır. Tel: 520 86 88

İÇİNDEKİLER

3

Editörden

4

Genel Merkez Yöneticileri Başbakan Özal'la Görüştü

5

40. Genel Kurula Doğru
Dr. Mustafa Rumelili

7

1925 Yılında Yunanistan'dan Türkiye'ye gönderilen
Arşiv Malzemesinin Muhtevası
Mustafa Fındıckılı

12

Batı Trakya'da Rodop Vilâyetine Bağlı Yer Adları
Halit Eren

17

Batı Trakya Azınlık Eğitiminin İçinde Bulunduğu Acı Gerçek
Mustafa Hafız Mustafa

18

Batı Trakya'daki Türkçe Süreli Neşriyat Üzerine (1923-1988)
Halit Eren

24

Mustafa Tahsin'in Şiirleri Üzerine Bir Tahlil Denemesi
Feyyaz Sağlam

29

"Yunan Mezalimi" Unutuldu mu?
İlhan Yardımcı

32

Batı Trakyalı Mümtaz Şahsiyetler
Gümölcineli Muhammed Oğlu Hüseyin Hüsnî Paşa
Arş.Gör.Cevat İzgi

34

Pontak Türklerinde Soyadları
Mehmet Haksas

35

Batı Trakya Tarihinin Nirengi Noktaları

45

Şube Kongreleri Yapıldı

46

Haberler

eğerli Okuyucularımız,
D6. sayımızla yine karşınızdayız. Bu sayımızla bir yılımızı tamamlamış oluyoruz. Bir yıl boyunca Batı Trakya konusunda meydana gelen olayları, bu arada akademik kurumumuzun ve araştırmacı uzmanlarımızın çeşitli çalışmalarını sizlere aktarmaya çalıştık. Batı Trakya davasına bir nebze katkıda bulunabilirdik kendimizi bahtiyar addedeceğimiz. Bir yıldır verdiğimiz bu hizmetin karşılığında okuyucularımızdan ve Batı Trakyalı tüm hemşehrilerimizden daha canlı ve daha hareketli bir ilgi-dergide yer alan konuların değerlendirilmesini, nelere yer verilmesinin gerektiğini, yapılması düşünülen değişiklikleri... bekliyoruz. Kısacası, bu bir yılın bir nevi muhasebesini yapmak istiyoruz.

Burada değinmek istediğimiz bir diğer husus da şudur: Bildiğiniz gibi Genel Merkezimizin 40. genel kongresi, 30 Ekim 1988 Pazar günü yapılacak, kongrede yönetime yeni arkadaşlar seçilecek. Dört sene önce Batı Trakya Kültür Merkezi hüviyetindeki Beşirağa Tekkesi'nin restorasyonu ile başlattığımız, altı yapıyı oluşturacak araştırma ve çalışmaların daha ileriye götürüleceğine, yayınların geliştirileceğine yürekten inanmaktayız. Artık Batı Trakya davası, araştırma ve incelemeye yönelik çalışmaların ışığında yürütülecektir. Araştırma ve inceleme yapılmadan, bilgi esas alınmadan hiç bir yere varılamayacağı gerçeği ortadadır. Yeni arkadaşlarımız da bu gerçeği kavramış ve idrak etmiş olarak yeni bir güçle, tatlı bir heyecanla çalışmalarını yürüteceklerdir. Kendilerine şimdiden başarılar diliyoruz.

Bu sayımızda çeşitli haberlerin yanı sıra önemli bazı yazılarımız da yer almaktadır. Bu güne kadar üzerinde tam olarak çalışılmamış "**Batı Trakya'da Türk Yerleşim Bölgeleri**" konusunda uzun zamandan beri yapmakta olduğumuz bir araştırmanın ilk bölümünü takdim ediyoruz. Onbeş yıl önce başlattığımız bu çalışma, aslında Yunanistan'daki Türk yerleşim bölgelerinin tespiti ve bugün kullandığımız Yunanca karşılıklarının yanı sıra, o bölgelerde yaşayan Türklerin sosyo-ekonomik durumlarını da içine alan daha geniş bir araştırmadır. Biz bu sayımızda şimdiki Türk yerleşim bölgeleri yer adlarından sadece Rodop vilayeti bölümünü sunuyoruz.

Bu sayımızda yer alan önemli bir diğer konu da, bu zamana kadar gün yüzüne çıkmamış belgelerin indeks niteliğinde olan "1925 yılında Yunanistan'dan Türkiye'ye gönderilen Arşiv Malzemesinin Muhteva-sı" dır. Mustafa Fındıcaklı arkadaşımızın değerlendirdiği bu belgeler, Rumeli'de ecdad yadigarı vakıflarının ne kadar çok olduğunu göstermektedir. Bu belgeler, Balkanlar'da Türk Vakıfları konusunda çalışma yapacak araştırmacıların başlıca kaynağını oluşturacaktır.

Bu araştırma ve çalışmaların yanı sıra daha pek çok konu dergimizde yer almakta. En iyiye ve en güzeye ulaşmak dileği ile...

GENEL MERKEZ YÖNETİCİLERİ BAŞBAKAN ÖZAL'LA GÖRÜŞTÜ

Geçtiğimiz aylarda haklarında mecburi ikamet kararı verilen Batı Trakyalı soydaşlarımızın artması üzerine Batı Trakyalılar'dan oluşan bir heyet, Ankara'ya giderek Başbakan Turgut Özal, milletvekilleri Halil Şıvgın, Mustafa Taşar ve Lütfullah Kayalar ile görüştiler. Sürgün olarak nitelendirilen "mecburi ikamet" e karşı olduklarını ifade eden Başbakan Özal ile milletvekilleri Halil Şıvgın, Mustafa Taşar ve Lütfullah Kayalar, Batı Trakya Türkleri'nin dertlerine sıcak yaklaşımda bulundular.

Yozgat milletvekili Lütfullah Kayalar ile birlikte Başbakan'a giden Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Dr.

Mustafa Rumelili, İstişare Kurulu Başkanı Yük.Müh. Tahsin Salihoglu ile dernek yöneticilerinden Halit Eren ve Mustafa Hasanoğlu, soydaşlarımızın içinde bulunduğu sıkıntıyı dile getirdiler. Konuya çok sıcak bir yaklaşımda bulunan Başbakan Turgut Özal özetle şunları söyledi: "Böyle şey olmaz. Kimse ikamet için zorlanmamalıdır. Bu yüzden 22 soydaşımızla ilgili olarak alınan kararı durdurdum. Biz, Irak'tan gelenleri bile kabul ediyor, yardımlarda bulunuyoruz. Batı Trakyalı soydaşlarımıza böyle bir muameleyi reva göremeyiz". Daha sonra Yozgat milletvekili Lütfullah Kayalar'a, bu konudaki sıkıntıları tespit etmesi için talimat veren Baş-

bakan, "Batı Trakya Türkleri'nin ikameti için gerekli olan her şeyin yapılacağını" belirtti.

Başbakan Özal ile yapılan görüşme sırasında kendisinin de Batı Trakya'dan gelen göçmen bir ailenin çocuğu olduğunu ifade eden Yozgat milletvekili Lütfullah Kayalar, "Sayın Başbakanım, bu konuda gösterdiğiniz yakın ilgiyi Batı Trakya Türkleri unutmayacaktır. Ben içine ateş düşen bir kişi olarak bu arkadaşlarımızın anlatmak istediği her şeyi çok iyi anlıyorum" dedi. Heyet mensupları daha sonra Başbakan Turgut Özal'a kendilerine gösterdiği yakın ilgiden ve daha önce mecburi ikamete tâbi tutulan 22 soydaşımızla ilgili kararı durdurmasından dolayı teşekkür ettiler.

40. GENEL KURULA DOĞRU

Dr. Mustafa RUMELİLİ

Dr. Mustafa Rumelili

17.5.1987 tarihinde oylarınızla yeniden görev başına gelen yönetim kurulumuz, yaklaşık birbuçuk yıl tekrar aynı görevde kalmıştır. Bu süre zarfında Batı Trakya konusunda önemli gelişmeler meydana gelmiş, özellikle Türk-Yunan ilişkileri yeni boyutlar kazanmıştır. Türk-Yunan Başbakanlarının başlattığı DAVOS süreci, müsbet ve menfi yönleriyle günümüze kadar gelmiş, Batı Trakya konusu da bu süreçte olabildiğince yerini almaya çalışmıştır.

Türk-Yunan ilişkilerine baktığımızda iki ülke arasındaki ilişkilerin 1974'ten bu yana tamamen bozuk olduğunu görürüz. Ancak son dokuz ayda müspet yönde bir hayli ilerleme olmuştur. Buna rağmen, Batı Trakya'da gelişmeler hiç de içaıcı görünmemektedir. Şöyle ki, Eğitim konusunda hiçbir ilerleme kaydedilmemiş, Gümölcine Lisesi kapanma durumuna gelmiş, cemaat seçimleri 20 senedir yapılamamıştır.

Bunların yanında yine müftülük konusu yasal olmayan durumunu korumakta, kapanan dernekler, düzeltilmeyen 1901 sayılı vakıfların yönetimine dair yasa, inkâr edilen Türklük, engellenen ibadetler, ibadethanelere ve okullara yapılan saldırılar, seyahat özgürlüğündeki kısıtlamalar, tâbiyetten çıkarılmalar, 30 ay hapse mahkûm edilen mücadele arkadaşlarımız, vs.

Bütün bunlara rağmen Batı Trakyalı Türkler olarak bizler, umitsizliğe düşmeden mücadelemize devam ediyor, haklı davamızı gerektiği şekilde savunmaya çalışıyoruz.

Genel Merkez Yönetim Kurulumuz, Batı Trakya'daki ve Türkiye'deki soydaşlarımıza son bir buçuk sene içinde hangi çalışmalarla maddî ve manevî destek vermiştir?

20.9.1987'de 1.Batı Trakya Yüksek Şurası, Batı Trakya'dan gelen bütün kuruluşların temsilcileri (Yunanlı yöneticilerin tüm

engellemelerine rağmen) ve Türkiye'den katılan şube temsilcileri ile genel merkez konferans salonunda toplanmış, Batı Trakya konusunun genel bir değerlendirmesi yapılmış, kararlar alınmış ve ilgili mercilere bildirilmiştir.

3.1.1988'de Batı Trakya Türkleri 1. Eğitim Şurası toplanmış, Batı Trakya ve Türkiye'deki eğitim problemleri gözden geçirilmiş, kararlar alınmış, ilgili yöneticilere raporlar sunulmuştur. Bu çalışmaların semereleri en iyi şekilde yüksek tahsil yapacakların üniversiteye girme, yurtlara yerleşme konusunda görülmüştür.

Yunanistan'da Türk olmadığının, Yüksek Mahkeme tarafından onaylanması üzerine yönetim kurulu, 7.1.1988 tarihinde Yunanistan'ın İstanbul Başkonsolosluğuna yürüyüş yapma ve siyah çelenk koyma kararı almıştır. Ancak valilikten izin alınamaması üzerine 24.1.1988'de bu defada miting kararı alınmıştır. Miting izninin alınması üzerine bütün gazeteler teker teker gezilmiş, konu anlatılmış, Batı Trakyalıların yoğun olduğu yerlere duvar ilânları asılmış, basın aracılığıyla büyük bir kamuoyu oluşturulmuş, bastırılan 400.000 el ilânının İzmit de dahil bütün İstanbul'a havadan dağıtılabilmesi için helikopter kiralınmış, büyük ebatta 25 adet sloganlar yazılı pankart hazırlanmış, bütün hazırlıklar tamamlanmışken mitinge 40 saat kala izin kararının iptali üzerine de büyük bir hayal kırıklığı yaşanmıştır.

Mehmet Ali Birand'ın televizyonda Türk-Yunan ilişkilerini işleyen 32. Gün programında Türkiye'den giden Yunanlıları programına alıp, Batı Trakya Türkleri'nden hiç bahsetmemesi üzerine bir tenkit kampanyası başlatılmış, TRT Genel Müdürlüğü'ne, 32. Gün programına ve Milliyet Gazetesi'ne 1500 civarında telgraf çekilmiş, mektup yazılmıştır. Bunun üzerine Sn. Mehmet Ali Birand bazı arkadaşlara mektup yazmak lüzumunu dahi hissetmiştir.

Yine bu birbuçuk senelik süre zarfında üç defa basın toplantısı düzenlenmiş, dört defa da basın bülteni yayınlanarak Batı Trakya konusunun gündemde kalması sağlanmaya çalışılmıştır.

Türkiye'ye iltica edip buraya yerleşen ve 6 aileden oluşan 22 kişinin Adıyaman'a mecburi ikamete gönderilmeleri konusunun Bursa şubemizin yöneticileri tarafından mahalli idareciler nezdindeki temaslarından netice alınamaması üzerine bu 22 kişi, Batı Trakya Türkleri Kültür ve Araştırma Merkezimize

sığınmış ve burada çoluğuyla çocuğuyla misafir edilerek yatmaları sağlanmış, yedirilip içirilmiştir. 6 gün süren yoğun Ankara temasları sonucunda problemlerine çözüm getirilmiş, kendilerinin tekrar Bursa'ya yerleşmeleri sağlanmıştır.

Bu dönem, Genel Merkez Yönetim Kuruluna geldiğimiz dört sene zarfında çok arzu ettiğimiz, büyük eksikliğini hissettiğimiz bir konuya da çözüm getirebilmenin mutluluğunu yaşadık. Batı Trakya Türkü'ne lâyık, Batı Trakya Türkü'nün sesini duyuracak, Batı Trakya Türk toplumunun öz sesi olan bir dergi çıkardık. 6. sayısıyla bir senesini tamamlayan bu dergiyle iftihar ediyoruz, kıvanç duyuyoruz. Bu dergimizin yaşatılması konusunda bundan sonraki yönetici arkadaşlarımızın da aynı hassasiyeti göstereceklerine inanıyorum.

Dört seneden beri sayın Başbakanımız Turgut Özal'la görüşememenin ıstırabı da bitti bu sene. Ankara'da kendileri bizi yoğun meclis ve referandum çalışmaları arasında kabul ettiler, dertlerimizi dinlediler. Kendilerine ayrıca 6 ailenin mecburi ikamete gönderilmemeleri konusunda verdiği direktiften dolayı teşekkür ettik. Referandum sonrası Batı Trakya Türkleri'nin Türkiye'deki problemlerine kalıcı çözüm bulunması konusunda tekrar görüşmek üzere sözleştik, hatta kendileri bizi görüştürmeleri hususunda Yozgat milletvekili Sn. Lütfullah Kayalar ve Ankara milletvekili Sn. Halil Şıvgın'a talimat verdiler. Bu yazıların yayınlandığı dönemde belki de kendileriyle görüşmüş olacağız.

Çok değerli hemşehrilerim, kıymetli arkadaşlarım, bu yazdıklarım size çok şeyler yapmış olduğumuzu anlatmak için değil, neler yapmış olduğumuzu açıklamak içindir. Yapmayı arzu ettiklerimiz inanın bunlardan çok daha fazla. Bütün yönetim kurulundaki arkadaşlarım ve ben, işlerimizden, eşlerimizden, çocuklarımızdan zaman çalarak amatörce, hiç bir menfaat beklemeden ancak bu kadarını yapabildik. Bu nedenle ben, çalışmalarımızı büyük bir gayretle götüren tüm yönetim kurulu arkadaşlarımıza ve eşlerine dergimiz vasıtasıyla teşekkür ediyorum.

Ayrıca, dört senelik çalışmalarımız süresince madden ve manen bize destek veren, burada isimlerini sayamayacağım büyüklerime ve arkadaşlarıma da sonsuz teşekkürler ediyor, bu dönem seçilecek yönetici arkadaşlara da şimdiden başarılar diliyorum.

1925 YILINDA YUNANİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE GÖNDERİLEN ARŞİV MALZEMESİNİN MUHTEVASI

Mustafa FINDICAKLI

Yunanistan'da mübadeleye tâbi olan yerlerdeki Türk toplumunun yönetimi altında bulunan **hayrat, vakıf, yetimhane, mektep, mahkeme** ve **müftülük** muâmelâtıyla bazı yerlerin Türk nüfusuna ve saireye dair defterler ile mevcut tüm arşiv evrakı, 1925 yılında Türkiye'ye gönderilmiştir.

Bu işlem, Lozan Andlaşması'nın ek maddelerinden biri olan "*Türk ve Rum ahalinin mübadelesine dair mukavelename ve protokol*" gereğince kurulmuş bulunan "*Karma Mübadele Komisyonu*"nın Atina'da almış olduğu karar sonucu gerçekleşmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'na katılmayan tarafsız devletler uyuğundan "*Cemiyet-i Akvam*"ın seçeceği üç tarafsız üye, "*Karma Mübadele Komisyonu*"nın Başkanlık Heyeti'ni oluşturacak olup her biri sıra ile dörder ay müddetle Genel Kurul'a başkanlık edecekti.

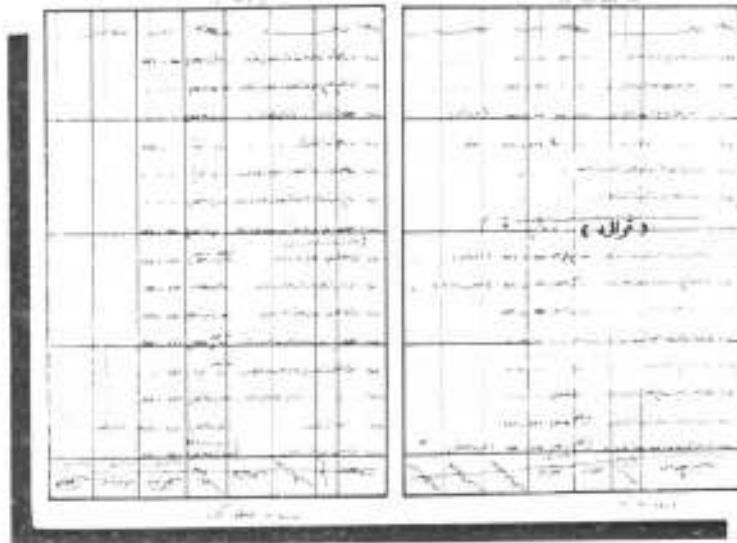
Karma Mübadele Komisyonu'ndaki Türk Heyeti Dışişleri, İçişleri, Maliye ve Şer'îye -Evkaf vekâletlerinin birer temsilcisinden kurulu bulunmaktaydı. Yunan heyeti de aynı sayıda üyeden teşekkül etmişti.

Oluşturulan bu üç heyetin tümüne "*Karma Mübadele Komisyonu*" adı verilmiştir. 1923 senesi sonlarında kurulmuş olan bu komisyon 1924 senesi Haziran ayının sonlarına kadar Atina'da görev yapmıştır.

Karma Mübadele Komisyonu görevini, nüfus mübadelesine tâbi olan yerlerde kendisine bağlı olarak kurulmuş bulunan alt komisyonlar vasıtasıyla yürütmüştür. Alt komisyonların sayısı altıdır. Selânik'te görev yapan **I. Alt Komisyon** hariç diğerleri işleri bittikten sonra kaldırılmıştır.

Yunanistan'da nüfus mübadelesine tâbi olan yerlerde kurulmuş bulunan bu alt komisyonlar, Türk toplumu elinde bulunan Arşiv evrakını tutanaklarla tespit ederek Selânik'te görev yapan **I. Alt Komisyon**'a göndermişlerdir. Bu suretle bütün bölgelerden gelen Arşiv malzemesi Selânik'te toplanmıştır. Buradan da deniz yoluyla İstanbul'a nakledilmiştir. Sadece Midilli adasına ait evrak önce Ayvalık'a, daha sonra İstanbul'a gönderilmiştir.

Bu sayımızdan itibaren defter, dosya ve müteferrik evrak olmak üzere 85 sandıktan oluşan bu Arşiv malzemesinin bir dökümünü vermeye çalışacağız.

BİRİNCİ KISIM DEFTERLER

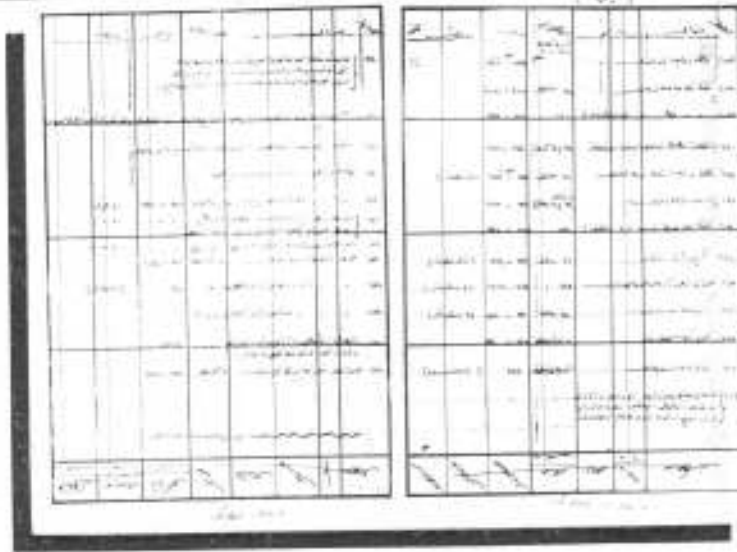
A- MAKEDONYA BÖLGESİ 1- KAVALA

Sıra NO:	Muhteviyatı	Sayfa adedi	İhtiva ettiği seneler
1-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesinin evkaf-ı umûmiyyesine dair defter-i kebîr (icare defteri)	399 (büyük bir kısmı muâmeleli)	1331-1335(*)
2-	Kavala'da Makbul İbrahim Paşa evkafına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	57 (karşılıklı, 12 sayfası muâmeleli)	1331-1336
3-	Kadı Ahmed Camii evkafına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	152 (68 sayfası muâmeleli)	1331-1336
4-	Azap Ağaazade Süleyman Ağa vakfına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	100	1331-1336
5-	Hâce Nefise Hanım evkafına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	100	1331-1336
6-	Hacı Ahmet Bey kerimesi Zeynep Hanım vakfına ait hesap defteri	100 (58 sayfası muâmeleli)	1331-1336
7-	Kabristan evkafına dair sarfiyat ve vâridat defteri	66 (karşılıklı, 30 sayfası muâmeleli)	1330-1336
8-	Hacı Ahmet Efendi vakfına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri (Hamidiye camii vakfı)	77 (karşılıklı, kısmen muâmeleli)	1331-1333
9-	Gazi Halil Ağa evkafına ait vâridat ve sarfiyat defteri	60 (6 sayfası muâmeleli)	1331-1336
10-	Kız Gülsüm vakfına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	15 (13 sayfası muâmeleli)	1331-1336
11-	Hacı Ali Paşa evkafına ait vâridat ve sarfiyat defteri	100 (10 sayfası muâmeleli)	1331-1336
12-	Gazi Halil Ağa evkafına ait vâridat ve sarfiyat defteri	100	1331-1336
13-	Tekke Camii evkafına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	40	1331-1336

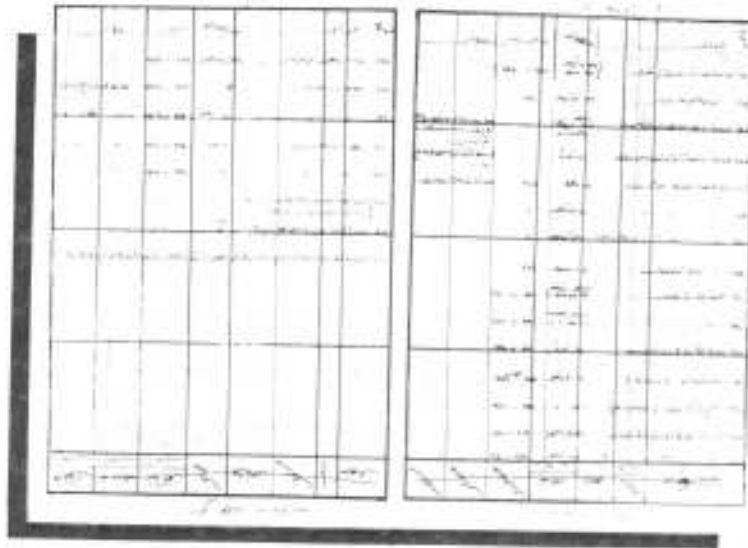
* Seneler Rûmîkî.

Sıra NO:	Muhteviyatı	Sayfa adedi	İhtiva ettiği seneler
14-	İbrahim Âsâfî Bey'in çeşme evkafına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	100 (6 sayfası muâmeleli)	1331-1336
15-	Hacı Ali Molla, Hacı Ahmed Bey, Ali b. Ağuş, Süleymanlı Mehmed evkafına ait vâridat ve sarfiyat defteri	100 (kısmen muâmeleli)	1331-1336
16-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait icâre defteri	149 (karşılıklı, 106 sayfası muâmeleli)	1331-1335
17-	Kabristan evkafı vâridat ve sarfiyat defteri	80 (muâmeleli)	1329-1331
18-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait icâre defteri	150 (muâmeleli)	1329-1331
19-	Kutup Topuzzâde medresesi evkafına ait hisâbat defteri	99 (karşılıklı, 50 sayfası muâmeleli)	1322-1332
20-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesi evkaf sandık defteri	200 (karşılıklı)	1335-1336
21-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesi vâridat ve sarfiyat defteri	298 (97 sayfası muâmeleli)	1331-1335
22-	İcârat defteri (mühimdir)	300 (281 sayfası muâmeleli)	1921-1922
23-	Kavala cemâat-ı İslâmiyye karar defteri	295 (1-67 numaraya kadar karan hâvi, 53 sayfası muâmeleli)	1332-1334
24-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait makbûzat ve medlûat defteri	200	1331-1335
25-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait karar defteri	149 (40 sayfası muâmeleli)	1331
26-	İcârat defteri	200	1332
27-	Mektepler vakfı temettûât defteri	50 (muâmeleli)	1335
28-	Kabristan evkafına ait tahsîlât ve sarfiyat defteri	45 (karşılıklı)	1331-1335
29-	Maarif maâşat defteri	195 (55 sayfası muâmeleli)	1331-1332
30-	Kavala cemâat-ı İslâm mektepleri kayd defteri	60 (muâmeleli)	1920-1922
31-	Kavala'nın Kemeraltı mevkiinde Hacı Ali Paşa medresesinin vâridat ve sarfiyat defteri	80 (muâmeleli)	1327-1331
32-	Kavala me'mûr-ı diniye ve ilmiyyesine mahsûs sicil defteri	100 (karşılıklı, 82 sayfası muâmeleli)	1921

Sıra No	Muhteviyatı	Sayfa Adedi	İhtiva ettiği Seneler
33-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait karar defteri	51 (7 sayfası muâmeleli)	1335-1336
34-	Evkâf emlakının tamirleri hakkında mütlûkten verilen izinlerin kaydına mahsûs defter.	780 (226 sayfası muâmeleli)	1335-1336
35-	Evkata ait tahsilât ve sarfiyat defteri	197 (karşılıklı, 2 sayfası muâmeleli)	1331
36-	Goyran karyesi evkafından Goyran ve Nikşan karyelerini ahalsine maa sened verilen mebâliği müşîr defter	293 (210 sayfası muâmeleli)	1325-1327
37-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesinden muhtelif yerlere yazılan muharreratin müsvedde defteri	100	1332-1338
38-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesi kız mektebi kayd defteri	1-240 numaralar arası	1921-1922
39-	Kavala cemâat idaresi me'mûrin defteri	199 (50 sayfası muâmeleli)	1920-1921
40-	Kavala Kız Mektebi esami defteri	20 (muâmeleli)	1922
41-	Kavala Kız Mektebi esami defteri	15 (muâmeleli)	1922
42-	Kavala Kız Mektebi esami defteri	14 (muâmeleli)	1922
43-	Kavala Kız Mektebi esami defteri	15 (kısmen muâmeleli)	1922
44-	Mütefferik muhaberatı dair müsvedde defteri	1-358 sıra numarasına kadar	1335-1336
45-	Muharrerât-ı varide kaydına ve cereyan-ı muâmelatinin beyanına dair defter	359-474 sıra numarasına kadar	1336
46-	Kavala kasabası me'mûrin-ı ilmiyyesinin kaydına mahsûs defter	50 (karşılıklı, 28 sayfası muâmeleli)	1336
47-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait zimmet defteri	16 (muâmeleli)	1922-1923
48-	İlâmat sicil defteri	390 (1-198 sıra numarasına kadar muhtelif kararları hâvi)	1920-1922
49-	İlâmat sicil defteri (Arapça)	294	1331-1338
50-	Mahkeme zabıt defteri (Arapça)	246	1337-1339
51-	Mahkeme zabıt defteri	200	1335-1339

Sıra No	Muhteviyatı	Sayfa Adedi	İhtiva ettiği Seneler
52-	Zabıt ceridesi	139(muâmeleli)	1921-1922
53-	Zabıt ceridesi	122 (muâmeleli)	1916-1921
54-	Vekâlet ve tevliyet kayd defteri (Arapça)	31 (muâmeleli)	1334-1336
55-	Mahkeme-i şer'iyye hâsiyat defteri	29 (muâmeleli)	1906-1922
56-	Mahkeme-i şer'iyye zabıt defteri	110	1331-1335
57-	İstinaf istidatlarının kaydına mahsus defter	96 (19 sayfası muâmeleli)	1917-1921
58-	Vekâlet ve vesâyet-i şer'iyye kaydına mahsus defter (Arapça)	22 (muâmeleli)	1335-1337
59-	Hâsiyat-i şer'iyye defteri	43 (karşılık, 16 sayfası muâmeleli)	1332-1335
60-	Mahkeme-i şer'iyye zabıt defteri	151	1329-1331
61-	Taksim-i veraset defteri	46 (muâmeleli)	1329-1334
62-	Mukarrerât-ı şer'iyye ve idariyeyi ihtiva eden sicil defteri	195 (muâmeleli)	1913-1923
63-	İzinnâme kayd defteri	91 (muâmeleli)	1331-1339
64-	Tahrir-i terekeye mahsus defter	20 (muâmeleli)	1332-1334
65-	Kınalı karyesi nüfus defteri	1'den 76 sıra numarasına kadar	1336
66-	Kavala cemâat-ı İslâmiyye idaresine ait vâridat ve sarfiyat defteri	88 (24 sayfası muâmeleli)	1331-1336
67-	Selimiye Camii'ne meşrûf Rasim ve Hasan Efendi, Hacı Kamil Efendi, Hüdaverdi Hanım, Hafız Süleyman Efendi vakıflarının hesaplarını gösterir defter	296 (kısmen muâmeleli)	1331-1336
68-	Topuzzâde Medresesi evkafına ait tahallât ve sarfiyat defteri	100 (10 sayfası muâmeleli)	1331-1336
69-	Cemâat-ı İslâmiyye idaresine ait varide defteri	30 (muâmeleli)	1921-1923
70-	Cemâat-ı İslâmiyye idaresine verilen muharreratın kopyalarını ihtiva eden defter (Maarif-i Ali)	50	1922
71-	Cemâat-ı İslâmiyye Vakıf Komisyonu'nun kopya defteri	17 (muâmeleli)	1915-1921
72-	Kavala cemâat-ı İslâmiyyesine ait onsekiz cild dip koçanları	—	—

BATI TRAKYA'DA TÜRK YERLEŞİM BÖLGELERİ

BATI TRAKYA'DA RODOP VİLÂYETİ'NE BAĞLI YER ADLARI

Halit EREN

Rumelinin her köşesinde olduğu gibi Batı Trakya'da da Türk-İslâm damgası, varlığını fîlen sürdürmektedir. Türkçe yer adları da bu damganın en müşahhas belgesi durumundadır. Atalarımızın asırlarca yurt edindiği bu beldelerden tepesi, dağı, ovası, deresiyle her karış toprağında onların izlerini silmek mümkün olmamaktadır. Türkçe-Rumca ve Rumca-Türkçe olarak listesini verdiğimiz Rodop Vilâyetindeki yer adları bunun küçük bir örneğini teşkil etmektedir.

Bu çalışma şimdilik Gümülcine (Rodop) ilini kapsamakla birlikte eldeki mevcut kaynakların işlenmesiyle daha da genişletilecektir. Böylece yer adları ve isim-bilim (onomastik) açısından gelecek çalışmalara zemin hazırladığımıza inanıyoruz.

Bölgenin Yunanistan'ın hâkimiyetine geçmesinden sonra bugüne kadar değiştirilen köy isimlerini yeni kaynaklardan takip edebilmek için böyle bir çalışma gerekliydi. Bu amaçla küçük de olsa bir hizmeti yerine getirebildiysek kendimizi mutlu addedeceğiz. Bu küçük çalışmada emeği geçen Mehmet Efendi'ye de ayrıca teşekkür ederiz.

Bu listenin hazırlanmasında bölgede yapılan araştırmaların yanı sıra aşağıdaki kaynaklardan da yararlanılmıştır:

- 1- Hartis Tis Trakis Politikos, Thesaloniki, Ekdosis Ioannis Rekos, 1:250.000
- 2- Rumeli-i Şahane Haritası, İstanbul, Erkan-ı Harbiye Matbaası, 1317 h, 1:210.000
- 3- Names, Religions Denomination and Ethnicity of Settlements in Western Thrace by F.De Jong, Leiden, BRILL, 1980

TÜRKÇE

Adaören
Ambarköy
Anaköy
Arabacıköy
Arahkburun
Aşağı Adadere
Aşağıköy (Aşağımahalle)
Ayazma

Balaban (Balabanköy)
Baldıran
Ballahor (Ballafar)
Balıca
Baraklı
Basırlıköy
Bayatlı
Bekirköy
Bekirli
Beygirciler
Bıyıklıköy (Bıyıklıhosman)
Bulatköy
Bulduklu
Büyük Doğanca
Büyük Müsellim
Büyük Sirkeli
Büyük Songurlu

Cambaz

Çadırlı
Çalabı
Çamurlu
Çelebiköy

RUMCA

: Mikra Ada
: Pamforon
: Mitrikon
: Amaksades
: Mitikas
: Kato Kampi
: Arsakion
: Agiasma
: Dialambi
: Nea Santa
: Vragia
: Melitina
: Stilarion
: Passos
: Paguria
: Velkion
: Peleketi
: İpikon
: Mistakas
: Asomatos
: Tihiron
: Mega Dukaton
: Mega Piston
: Filira (Mega Ksidia)
: Mega Karnovuni

: Shinia

: Strimni
: Smigada
: Aetokorifi
: Arhontika

TÜRKÇE	RUMCA	TÜRKÇE	RUMCA
Çepelli	: Mishos	Karaağaç (<i>Çahhan</i>)	: Dioni
Çeribaşıköyü	: Protaton	Karacaoğlan (<i>Karacalıköy</i>)	: Aratos
Çuhacılar (<i>Çukacılar</i>)	: İfante	Karagözlü	: Mavromation
		Karakurcalı	: Krovili
Dağkaramusa	: Trikorfon	Karamusa	: Mosaikon
Dalyan	: Daliani	Karapınar	: Glikonerion
Degirmendere	: Darmeni	Kardere (<i>Karidere</i>)	: Drimi
Delinazköy (<i>Delinasuh</i>)	: Dilina	Kaşıkçılar	: Katsika
Demirbeyli	: Venna	Kavacık	: Kavos
		Kavaklı	: Egiros (<i>Nea Kavakli</i>)
Demirciler	: Sidirades	Kayabaşı	: Sima
Denizler (<i>Denizli</i>)	: Pelagia	Kayrak	: Ardia
Dereköy	: Pandrossos	Kezören (<i>Kezviran</i>)	: Kimi
Dolapçılar	: Strofi	Kızlağaç	: Regada
Domruköy	: Dokos	Kızallar	: Kizarion
Dullu	: Talis	Kıllık	: Roditis (<i>Proktion</i>)
Dundarlı	: Drosia	Kirazlı	: Kerasia (I.)
Durhasanlar	: Neda	Koyundere	: Poa
		Kozdere (<i>Kozludere</i>)	: Drania
Eşekçili (<i>Merkepçiler</i>)	: Thamna	Kozlardere	: Linos
Eşekdere (<i>Üşekdere</i>)	: Esohi	Kozlukebir (<i>Büyük Kozluköy</i>)	: Arriana
Evrenköy (<i>Evren</i>)	: Evrenos	Kozluköy (<i>Küçük Kozluköy</i>)	: Karidia
Fener (<i>Hamidiye</i>)	: Fanari	Kozoba	: Poliarnon
		Kurcalı	: Likion
Gaybıköy	: Hamilon	Kuruçay	: Taggeon
Gebecili	: Rızoma	Kuşanlı (<i>Kuşanlı</i>)	: Ksilagani
Gerdeme	: Kardamos	Kuştepe	: Aetolofos
Gölecik	: Eftimon	Kuvanlı	: Kovalon
Gümülcine	: Komotini	Kuzören	: Kato Virsini
Gürlek (<i>Gürlük</i>)	: Kerasia (II.)	Küçük Doğanca	: Mikro Dukato
		Küçükköy	: Kosmion
Hacıköy (<i>Hacımahalle</i>)	: Agiohorion	Küçük Sirkeli	: Agra (<i>Mikro Ksidia</i>)
Hacılar	: Proskinite	Küçük Müsellim	: Mikro Piston
Hacımustafaköy	: Amfia	Küçük Songurlu	: Mikro Kravuni (<i>Kravuni</i>)
Hacıören	: Virsini	Küçüren (<i>Küçük Veran</i>)	: Ano Drosini
Hasköy	: İtea (<i>Hatision</i>)		
Hebilköy (<i>Halilveren</i>)	: Hloi	Lefeciler (<i>Tefeciler</i>)	: Lofarion
Hemitli (<i>Hamitli</i>)	: Organi		
Hisarkaya	: Astrea	Maronya	: Maronia
Hocamahalle	: Monahi	Mehrikoz	: Kehros
		Melikli	: Meleti
Ircan (<i>Ağrican</i>)	: Arisvi	Menetler (<i>Manendli</i>)	: Skaloma
Ircanhisar (<i>Ağricanhisar</i>)	: Gratini	Mescitmahalle	: Dihala
Işıklar	: Askilon	Meşe	: Mesi
		Murath	: Mirana
İmaret	: İmeros	Murhan	: Paradimi
İncegiz	: Ohiron	Musacı	: Mirtiski
Kafkasköy	: Trilorion	Narlıköy	: Polianthos
Kalanca	: Palia Kalisti	Nurçalı	: Glifada
Kalaycıdere	: Kassitere		
Kalenderköy	: Kallintirion	Omurluköy (<i>Umuri</i>)	: Omirikon
Kalkanca	: Dasia		

TÜRKÇE	RUMCA
Ortacı	: Amvrosia
Ortakışla	: Porpi
Otmanlı	: Adrioni
Palazlı	: Paladion
Payamdere (<i>Bademlidere</i>)	: Paterma
Payamlar	: Plagia
Pekmezağıl	: Permeza
Pışkadere	: Piska
Salmanlı	: Salmoni
Sarancina	: Sarakini
Sarıca (<i>Sarıca Bulgar</i>)	: Kalamokastron
Sarıcamısına (<i>Kırsarıca</i>)	: Messuni
Sarıyer	: Arogi
Sarsallar (<i>Saksagaanlı</i>)	: Salpi
Satıköy	: Lampron
Semetli (<i>Abdassametli</i>)	: Simvola
Sevindikli (<i>Sevindikler</i>)	: Sevasti
Seymen	: Filakas
Sınırdere	: Nevra
Sırlıağaç	: Surlatsi
Sirkeli <i>Bkn. Büyük Sirkeli, Küçük Sirkeli</i>	
Sofular	: Askite
Susurköy	: Sosti
Şapçı (<i>Şaphane</i>)	: Sappe

TÜRKÇE	RUMCA
Taşkınlr	: Kinira
Taşık	: Petrota
Tekkedere	: Kristalli
Tuzcuköy	: Kikidion
Uçkazlar (<i>Uçgaziler</i>)	: Nikite
Uysallı	: İsalion
Üntören (<i>Puntveran</i>)	: Kato Drosini
Vakıf	: Vakos
Yabacıklı	: İampolis
Yabilli (<i>Yahyabeyli</i>)	: Amaranta
Yalanca	: Galini
Yalımlı (<i>Yalı</i>)	: Kopteraa
Yanköy	: Nimfea
Yardımlı	: Ergani
Yassihöyük	: İasmos
Yassıköy	: İasion
Yeni Kalanca	: Nea Kallisti
Yeniköy (<i>Çardaklı</i>)	: Skiada
Yukarı Adadere	: Ano Megali Ada
Yukarı Aralıkburun	: Ano Mitikas
Yukarı Kamberler	: Ano Kampi
Yuvacılı	: Foiea

RUMCA — TÜRKÇE

RUMCA	TÜRKÇE	RUMCA	TÜRKÇE
Adrioni	: Otmanlı	Arsakion	: Aşağıköy (<i>Aşağımahalle</i>)
Aetokorifi	: Çamurlu	Askilon	: Işıklar
Aetolofos	: Kuştepe	Askite	: Sofular
Agiasma	: Ayazma	Asomatos	: Bulatköy
Agiohorion	: Hacıköy (<i>Hacımahalle</i>)	Astrea	: Hisarkaya
Agra (<i>Mikra Ksidia</i>)	: Küçük Sirkeli		
Amaksades	: Arabacıköy	Daliani	: Dalyan
Amaranta	: Yabilli (<i>Yahyabeyli</i>)	Darmeni	: Degirmendere
Amfia	: Hacımustafaköy	Dasia	: Kalkanca
Amvrosia	: Ortacı	Dialambi	: Balaban (<i>Balabanköy</i>)
Ano Drosini	: Küçüren (<i>Küçük Veran</i>)	Dihala	: Mescitmahalle
Ano Kampi	: Yukarı Kamberler	Dilina	: Delinazköy (<i>Delinasuh</i>)
Ano Megali Ada	: Yukarı Adadere	Dioni	: Karaağaç (<i>Çahhan</i>)
Ano Mitikas	: Yukarı Aralıkburun	Dokos	: Domruköy
Arotos	: Karacaoglan (<i>Karacalıköy</i>)	Drania	: Kozdere (<i>Kozludere</i>)
Ardia	: Kayrak	Drimi	: Kardere (<i>Karidere</i>)
Arhontika	: Çelebiköy	Drosia	: Dundarlı
Arisvi	: İrcan (<i>Ağrican</i>)		
Arogi	: Sarıyer	Eftimon	: Gölecik
Arrianna	: Kozlukebır (<i>Büyük Kozluköy</i>)	Egiros (<i>Nea Kavaklı</i>)	: Kavaklı

RUMCA

TÜRKÇE

Ergani : Yardımlı
 Esohi : Eşekdere (Üşekdere)
 Evrenos : Evrenköy (Evren)

Fanari : Fener (Hamidiye)
 Filakas : Seymen
 Filira (Mega Ksidia) : Büyük Sirkeli
 Folea : Yuvacılı

Galini : Yalanca
 Glifada : Nurçalı
 Glikonerion : Karapınar
 Gratinı : İrcanhisar (Ağricanhisar)

Hamilon : Gaybıköy
 Hloi : Hebilköy (Halilveren)

Iampolis : Yabacıklı
 Iasmos : Yassıköy
 Iassion : Yassıhöyük
 Ifante : Çuhacılar (Çukacılar)
 İmeros : İmaret
 İpikon : Beygirciler
 İsalion : Uysallı
 İtea (Hatision) : Hasköy

Kato Drosini : Ütören (Puntveren)
 Katsika : Kaşıkçılar
 Kalamokastro : Sarıca (Sarıca Bulgar)
 Kallintirion : Kalenderköy
 Kardamos : Gerdeme
 Karidia : Kozluköy (Küçük Kozluköy)
 Kato Drosini : Ütören (Puntveren)
 Kato Kampi : Aşağı Adadere
 Kato Virsini : Kuzören
 Katsika : Kaşıkçılar
 Kassitere : Kalaycıdere
 Kavos : Kavacık
 Kehros : Mehrikoz
 Kerasia I : Kirazlı
 Kerasia II : Gürelek (Gürlük)
 Kikidion : Tuzcuköy
 Kimi : Kezören (Kezveren)
 Kinira : Taşkınlar
 Kizarion : Kızallar
 Komotini : Gümülcine
 Kopteron : Yardımlı (Yallı)
 Kosmion : Küçükköy
 Kovalon : Kuvanlı

Kristalli : Tekkedere
 Krovili : Karakurcalı
 Ksilagani : Kuşlanlı (Kuşanlı)

RUMCA

TÜRKÇE

Lampron : Satıköy
 Likion : Kurcalı
 Linos : Kozlardere
 Lofarion : Lefeciler (Tefeciler)

Maronia : Maronya
 Mavromation : Karagözlü
 Mega Dukaton : Büyük Doğanca
 Mega Kranovuni : Büyük Songurlu
 Mega Piston : Büyük Müsellim
 Meleti : Melikli
 Melitina : Ballica
 Mesi : Meşe

Messuni : Sarıcamısına (Kırsarıca)
 Mikra Ada : Adaören
 Mikro Dukato : Küçük Doğanca
 Mikro Kranovuni : Küçük Songurlu
 Mikro Piston : Küçük Müsellim
 Mirana : Muratlı
 Mirtiski : Musacık
 Mishos : Çepelli
 Mistakas : Bıyıklıköy (Bıyıklıosman)
 Mitikas : Aralıkburun
 Mitrikon : Anaköy
 Monahi : Hocamahalle
 Mosaikon : Karamusa

Nea Kallisti : Yeni Kalanca
 Nea Santa : Baldıran
 Neda : Durhasanlar
 Nikite : Uçkazlar (Uçgazlılar)
 Nimfea : Yanköy
 Nevra : Sınırdere

Omirikon : Omurluköy (Umurlu)
 Organi : Hemetli (Hamitli)

Paguria : Bayath
 Paladion : Palazlı
 Palia Kalisti : Kalanca
 Pamforon : Ambarköy
 Pandrossos : Dereköy
 Paradimi : Murhan
 Passos : Başırıköy
 Pelagia : Denizler (Denizli)
 Peleketi : Bekirli
 Petmeza : Pekmezağıl
 Petrota : Taşlık
 Piska : Pişkadere
 Plagia : Payamlar
 Poa : Koyundere
 Polianthos : Narlıköy
 Poliarnon : Kozoba

RUMCA	TÜRKÇE	RUMCA	TÜRKÇE
Porpi	: Orta kışla	Sosti	: Susurköy
Protaton	: Çeribaşı köyü	Stilarion	: Baraklı
Proskinite	: Hacılar	Strimni	: Çadırılı
Regada	: Kızılagaç	Strofi	: Dolapçılar
Rizoma	: Gebecili	Surlatsi	: Sırlagaç
Roditis (<i>Proktion</i>)	: Killik		
Salmoni	: Salmanlı	Taggeon	: Kuruçay
Salpi	: Sarsallar (<i>Saksaganlı</i>)	Talis	: Pullu
Sappe	: Şapçı (<i>Şaphane</i>)	Thamna	: Eşekçili (<i>Merkepçiler</i>)
Sarakini	: Sarancina	Tihiron	: Bulduklu
Sevasti	: Sevindikli (<i>Sevindikler</i>)	Trilorion	: Kafkasköy
Shinia	: Cambaz	Trikorfon	: Dağkaramusa
Sidirades	: Demirciler		
Sima	: Kayabaşı	Vakos	: Vakıf
Simvola	: Semetli (<i>Abdüssametli</i>)	Velkion	: Bekirköy
Skaloma	: Menetler (<i>Manendli</i>)	Venna	: Demirbeyli
Skiada	: Yeniköy (<i>Çardaklı</i>)	Virsin	: Hacıören
Smigada	: Çalabı	Vragia	: Ballahor (<i>Ballafor</i>)

BATI TRAKYA AZINLIK EĞİTİMİNİN İÇİNDE BULUNDUĞU ACI GERÇEK

Mustafa Hafız MUSTAFA

Türkiye ile Yunanistan arasında 5-7 Eylül tarihlerinde yapılan Siyasî Komite toplantılarında, her iki ülkedeki ders kitaplarından düşmanlık aşıl原因 metinlerin çıkarılmasına ilişkin olarak alınan karar, Batı Trakya Türkleri arasında da olumlu karşılanmıştır.

İki ülkenin yakınlaşmasından kendi yaşantıları açısından da önemli sonuçlar bekleyen baskı ve ayrımlar altındaki Batı Trakya Türkleri, Türkiye Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın Yunanistan Dışişleri Bakanı onuruna verdiği yemekte Azınlıklar sorununun da çözülmesi gerektiğine işaret etmesi, Yunanistan'daki soydaşlarımızı daha da umutlandırmıştır.

Türkiye'nin iki ülke arasındaki sorunları iyi niyetle çözümleme arzusunda olmasına karşılık Yunan tarafında özellikle Batı Trakya Türk Azınlığı üzerinde böyle bir niyeti olmadığı anlaşılmaktadır. Her geçen gün baskı ve ayırım uygulamaları zincirine yeni yeni halkalar eklenmektedir.

Okulların yeni eğitim-öğretim yılına başladığı şu günlerde Batı Trakya Azınlık okullarında en büyük sorun ders kitapları sorunudur. İki ülke arasında var olan anlaşmalara göre Batı Trakya Azınlık okullarında okutulacak Türkçe ders kitaplarının Türkiye'den gönderilmesi öngörülmektedir. Ancak son yıllarda bu kitaplar Yunan yetkililerince onaylanmadığı için, okullara girememekte ve yaklaşık 12.000 Türk çocuğu kitapsız olarak eğitime zorlanmaktadır.

Bu konuda görüşlerine başvurduğumuz Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği Başkanı Cahit Aliosman bize şunları söyledi: *"Yeni ders yılına da Türkçe ders kitaplarından yoksun olarak başladık. Bu durumun en kısa sürede düzeltilmemesi halinde tüm Batı Trakya'da okulları boykot edebiliriz."*

Yunanistan'ın Azınlık okullarını baltalamak yönünde bir başka taktiği de, öğretmen kadrosunu dejenere etmektir. Gerek Lozan'da, gerekse Yunanistan'daki Azınlık Okullarının çalışmasına ilişkin 694/77 sayılı yasada, Azınlık okullarına ata-

nacak olan Türk öğretmenlerin okul encümenlerince ve genelde öğrenci velilerince belirlenip okullara girmesi öngörülmekteyse de, Yunan yönetimi bu hükümleri hiçe saymakta ve keyfî olarak sadece kendi emellerine hizmet edecek kimseleri, Azınlık halkının itirazına rağmen okullara yerleştirmektedir.

Bu kişiler, aslında Türk olmalarına rağmen, genelde dağlık bölgelerden gelme ve Türkçeyi dahi doğru düzgün konuşamamakta, mesleki bilgiden yoksun, körükörüne Yunanlının emrinde ve Yunan'dan maaş alan kuklalar. Türkiye Öğretmen Okulları çıkışlı yüze yakın öğretmene yıllardan beri çalışma izni verilmezken Selânik'teki bir okulda özel olarak yetiştirilen ve beyin yıkamasına tâbi tutulan kişiler, halkın şiddetli tepkilerine rağmen Azınlık okullarına zorla gönderilmektedir.

Son olarak, tüm Azınlık okullarında her türlü denetimi ele geçirmek isteyen Yunanlı, kadro fazlalığı olan okullara dahi kendi yetiştirmesi bu kimseleri göndermiştir. Yasalar, bir okulda ikinci bir Türk öğretmenin çalışabilmesi için öğrenci sayısının 60'ın üstünde olmasını öngörürken, Yunan Yönetimi 20-25 öğrencili Gümülcine'nin Kalfa ve Evrenköy adlı köylerindeki azınlık okullarına kendi adamlarını göndermiştir. Bundaki amaç, adı geçen okullarda var olan başarılı öğretmenlerin çalışmalarını engellemektir. Bu uygulamaya çocuk velileri şiddetle tepki göstermektedirler. Tüm öğrenci velilerinin imzalarını taşıyan dilekçelerle ilgili müfettişliğe başvuran okul encümenleri, istemedikleri öğretmenin okuldan alınmaması halinde çocuklarını okullara göndermeyeceklerini söylemektedirler.

Öğrendiğimize göre Yunanlı yetkililer, tüm Azınlık okullarına en az bir tane kendi yetiştirmesi ve emir kulu olan kimseleri Türkçe dersleri öğretmeni olarak yerleştirmek niyetindedirler.

Öyle anlaşıyor ki, bu yıl da Batı Trakya'daki Azınlık okullarında eylemli-boykotlu sıcak bir dönem yaşanacaktır.

BATI TRAKYA'DAKİ TÜRKÇE SÜRELİ NEŞRİYAT ÜZERİNE

(1923 - 1988)

Altıncı Milletlerarası Türkoloji Kongresi'ne
22 Eylül 1988 Perşembe günü sunulan tebliğ

Halit EREN

Batı Trakya, asrımızın başlangıcından esas alacak olursak Balkan Harbi sonrasında 1913 yılında, müstakil bir hükümeti olan bir bölge olarak ortaya çıkmış ve daha sonraları sınır ve statü değişikliğine uğrayarak bugüne kadar devam edegelmiştir. Biz bu tebliğimizde, **Batı Trakya** deyimiyle; 24 Temmuz 1923 **Lozan Andlaşması** ile sınırları çizilmiş ve üzerindeki yüzymibini aşkın Türk nüfusuyla birlikte Yunanistan'ın idaresine bırakılmış olan bölgeyi kast ediyoruz. Söz konusu andlaşmanın "Siyasî Ahkâm"ının I. kısmının III. faslını oluşturan "**Azınlıkların Himayesi**" başlıklı 37-45. maddelerinde Türk Azınlığın statüsü, hakları ve salâhiyetleri teferruatıyla zikredilmiştir. Bu cümleden olarak kendi ana lisanlarını kullanabilecekleri de sarahaten belirtilmiştir. Bu tebliğimizde, **Lozan Andlaşması**ndan sonra **Batı Trakya**'da kalan ve bugüne kadar varlığını sürdüren Türklerin yayınladıkları ve onlara yönelik Türkçe periyodik basın tanıtımaya çalışacağız.

Batı Trakya'daki Türkçe basın iki önemli özellik arz etmektedir. Bunlardan birincisi, Türkiye'deki 1928 harf inkılabından sonra **Batı Trakya**'da bu inkılabın bazı bölgelerde kabul görmesi ve diğer bazı

bölgeler ve çevrelerde kabul görmemesi neticesinde 1970'li yılların ortalarına kadar hem Arap harfleri ve hem de Lâtin harfleri ile Türkçe yayının bulunması. İkinci önemli özellik ise mevcut yayın organlarının hemen hemen tamamının bölgedeki belirli bir fikrin savunuculuğunu yapmış olmasıdır. **Batı Trakya'daki Türkçe** mahalli basın, azınlığın çeşitli kesimlerinin sözcülüğünü yapmakta idi. Bunlardan bir kısmı, azınlığın Türk azınlığı olması hasebiyle Türkiye'den ayrılmadan ve Türkiye'deki değişiklikleri takip ederek kendilerine bir mücadele çizgisi çizmiş, diğer bir kısmı da 1920'lerden 1960'lara kadar değişik şekillerde Türkiye'deki inkılaplara karşı mücadele yürütmüş basın organlarıdır. İkinci grubu oluşturan basının büyük bir kısmı Türkiye'den kaçan siyasî mülteciler tarafından çıkarılmış ve bunların yine bir kısmı zaman zaman Yunan makamlarından da maddî ve manevî destek görmüştür.

Batı Trakya'da yayınlanan Türkçe basın genellikle periyodik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların büyük bir kısmı haftalık veya onbeş günlük gazeteler, diğer bir kısmı ise aylık mecmualar şeklindedir. Süreli yayınlar dışındaki neşriyat azdır. Biz bu teb-

tiğimizde süreli yayınları ele alacağız.

Batı Trakya'da yayınlanan Türkçe süreli yayınların büyük bir kısmının kendilerine ait hurufatı bulunmakta idi. Ancak baskı, dışarıda değişik Rum matbaalarında yapılmakta idi. 1959 yılında Türk Hükümetinin **Gümülcine Türk Cemaati'ne** 50x70 cm. ebadında küçük bir matbaa hediye etmesi Türk'lere kendi matbaalarını kurma imkanını sağlamıştır. Bu matbaa bugün hâlâ faaliyettedir. Daha sonra "Akın" gazetesinin basımı için alınan ve bir şahsa ait olan diğer bir matbaa faaliyete başladı. "Azınlık Postası" gazetesi sahibi **Salahaddin Galip** ise 1972'de Atina'dan aldığı eski model bir matbaayı ancak altı ay çalıştırabilmiştir. Kısaca belirtmek gerekirse baştanberi her yayın organının müstakil hurufatı var idiyse de birçoğunun matbaası yoktu ve Türk'lere ait matbaalar da ancak 1959'dan sonra kurulabildi.

Batı Trakya'da yayınlanan Türkçe periyodik yayınları, 1923 yılından bugüne kronolojik bir sıra ile tanıtmaya çalışalım:

YENİ ZİYA

Lozan Andlaşması'ndan sonra **Batı Trakya'da** Türkçe çıkarılan ilk gazete "**Yeni Ziya**"dır. Öğretmen **Mehmet Hilmi** tarafından 10 Haziran 1923 tarihinde **İskeçe'de** çıkarılmaya başlanmıştır. "**Yeni Ziya**" daha önce 1921'de **Tütün Amele Kulübü** tarafından **Selânik'te** çıkarılıyordu. Lozan Andlaşmasından sonra **Selânik Türkleri** mübadele ile Türkiye'ye gelince, gazeteyi **Mehmet Hilmi** satın almış ve **İskeçe'de** çıkarmaya başlamıştır. Bu gazete yukarıda da belirtildiği gibi amele kulübünün çıkarıldığı bir yayın organı idi. **M.Hilmi'nin** gazetede yazıları, Yunan makamlarını rahatsız ediyor, gazetenin çıkışından birbuçuk yıl sonra **M.Hilmi** tutuklanarak **Limni** adasına sürülüyor ve böylece "**Yeni Ziya**" kapanmış oluyordu.

BALKAN

Karaferiye (Veria)'lı **Hasan Mustafa'nın** sahip ve başyazarlığını yaptığı "**Balkan**" gazetesinin çıkışı, "**Yeni Ziya**" ile aynı yıllara rastlar. "**Balkan**" gazetesi, zaman zaman fasillalarla yayınına 1941'e kadar sürdürmüştür.

İTİLÂ

Türkiye firarilerinden **Bınbaşı Çapur İsmail Hak-**

kı'nın 1925 yılında **İskeçe'de** çıkarmağa başladığı bu gazetenin mes'ul müdürlüğünü **Hasan Sâki** yürütmekte idi. Türkiye aleyhtarı tutumu ile ün yapmış olan bu gazetenin yayını 1930 yılına kadar devam etmiş, aynı yıl Türk-Yunan Andlaşması imzalanınca, "**İtilâ**"nın yayın hayatı da son bulmuştur.

YENİ YOL

11 Şubat 1926 tarihinde **İskeçe'de** yayına başlayan gazete, **Mehmet Hilmi** ile arkadaşları **Osman Nuri** ve **Hıfzı Abdurrahman** tarafından çıkarılmıştır. Ancak, milli bütünlüğü bozduğu gerekçesiyle 6 Mart 1926 tarihinde, 3. sayısı yayınlandıktan sonra, Yunan makamlarınca kapatılmıştır.

YENİ ADIM

"Yeni Yol"un kapatılması üzerine **M.Hilmi** "**Yeni Adım**"la tekrar sahneye çıktı. 1931 yılında **M.Hilmi'nin** vefatı üzerine, gazeteyi yine öğretmen olan **Bahri Raşit** devraldı ve **Yeni Adım**, 1946 yılına kadar yayınına devam etti.

YARIN

22 Temmuz 1927 tarihinde **İskeçe'de** haftalık yayınlanmaya başlayan "**Yarın**" gazetesinin imtiyaz sahibi **Hasan Fehmi** idi. Ancak gazetenin sütunları son Osmanlı şeyhulislâmlarından **Mustafa Sabri Efendi'nin** yazıları ile dolu idi. 23. sayı (23 Haziran 1928)'den itibaren **Gümülcine'de** yayınlanan gazete, azınlık hayatında büyük çalkantılara yol açan ve derin izler bırakan gazetelerden biridir. 150'liklerden olan **Mustafa Sabri Efendi**, Türkiye'den ayrılınca **Batı Trakya'ya** yerleşti. Üzerinde taşıdığı "**Şeyhulislâmlık**" ünvanı ile kısa sürede azınlık arasında namı duyuldu ve şöhreti bütün **Batı Trakya'ya** yayıldı.

67. sayı (25 Temmuz 1930)'dan itibaren tekrar **İskeçe'de** çıkmaya başlayan gazete, 70 sayı olarak yayınlanmıştır. Son sayı 5 Eylül 1930'da neşredilmiştir. Bu sayıdan itibaren gazetenin isminin "**Peyam-ı İslâm**" olacağı son sayıda belirtiliyordu. "**Peyam-ı İslâm**"ın 1. sayısı (22 Eylül 1930)'ndan da; "**Yarın**" gazetesi imtiyaz sahibi **Hasan Fehmi** ile münasebeti kestiklerinden, gazetenin ismini değiştirdiklerini ve "**Yarın**"ı **Şeyhulislâm Mustafa Sabri Efendi'nin** gazetesi olarak tanıyanların bundan sonra "**Peyam-ı İslâm**"ı alacakları ve alıştıkları yazıları orada bulacakları kaydediliyor. "**Peyam-ı İslâm**"ın imtiyaz sa-

hibi ve mes'ul müdürü **Saki Abdülkerim**'dir. "**Peyam-ı İslâm**" 5. sayı (5 Aralık 1930) ile yayın hayatına son vermiştir.

Mustafa Sabri Efendi ilk sayıdan itibaren Türkiye'deki inkılâp hareketlerini şiddetle tenkit ediyordu. **Batı Trakya**'da Türkiye'deki inkılâplara karşı ilk hareket "**Yarın**"la **Mustafa Sabri Efendi**'nin telkinleriyle başladı.

1930 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında dostluk münasebetleri başlatılınca **Mustafa Sabri Efendi**, **Batı Trakya**'nın dışına çıkarılıyor ve tamamen Yunanlılarla meskûn olan Patras'ta mecburi ikâmete tâbi tutuluyordu. Bunun üzerine **Mustafa Sabri Efendi** kendi isteğiyle Yunanistan'dan ayrılarak Mısır'a yerleşmiştir.

ADALET

150'liklerden eski Bursa valisi **Yeşilzade Aziz Nuri** tarafından 1927 yılında **Gümölcine**'de çıkarılmaya başlanan "**Adalet**" gazetesi de Türkiye aleyhtarı yazılarıyla yayma başladı. Ancak azınlık arasında fazla rağbet görmediğinden 6. sayı sonunda kapanmak mecburiyetinde kaldı.

İNKILÂP

Osman Nuri ve **Hıfzı Abdurrahman**'ın 21 Mart 1930 tarihinde **İskeçe**'de çıkartmağa başladıkları gazete, adı gibi inkılâpçı bir gazete idi. "**İnkılâp**" 7 Mayıs 1931 tarihinde kapandı. Büyük bir kısmı Arap harfleri, küçük bir kısmı da Lâtin harfleri ile yayınlanmıştır.

MİLLİYET

1931 yılında **İskeçe**'de çıkarılmaya başlanmış ve 1968 yılına kadar yayımına devam etmiştir. 1. ve 2. dönemleri **Hıfzı Abdurrahman**, 3. dönemi **Hamdi Hüseyin Efendi** tarafından yayınlanmıştır. Elimize geçen 1962 yılına ait (üçüncü intişar devresi, numara: 693-417 29 Haziran 1962) nüshada sahibi, kurucusu ve müdürü olarak **Hüseyin Fehmi**'nin adı zikrediliyor. Daha önceki yıllara ait bazı sayılarda (25 Mayıs 1956, üçüncü intişar devresi, numara: 492-211) **Şevket Hamdi** mes'ul müdür olarak belirtiliyor. Daha sonraki sayılarında (18 Aralık 1965, üçüncü intişar devresi, numara: 751-475), **H. Hüseyin Fehmi** kurucusu, **Şevket** ve **Ekrem Hamdi** sahipleri, **Şevket Hamdi** ise mes'ul müdürü olarak zikrediliyor.

Yunanlıların desteklediği bu gazete, **Batı Trakya**'-

da en uzun ömürlü gazetelerden biridir. Gazete'de milliyet adıyla milliyetsizliğin propogandası yapılmıştır. 1. ve 2. dönemleri Arap harfleri, 1951'den itibaren 3. dönemi Lâtin harfleri ile yayınlanmıştır.

TRAKYA

16 Temmuz 1932 tarihinde **İskeçe**'de **Osman Nuri Fettahoglu** tarafından çıkarılmaya başlanan gazete, İkinci Dünya Harbi dışında, 1965'e kadar aralıksız yayımına devam etti. **Osman Nuri** "**İnkılâp**"ta başarılı olamayınca bu sefer yeni bir tutumla "**Trakya**" gazetesini çıkarmağa başladı. 20 Ekim 1958'den 5 Şubat 1964'e kadar **Salahaddin Galip** de gazetenin müşterek müdürlüğünü yürütmüştür. **Osman Nuri**, Yunan parlamentosunda milletvekili olarak da azınlığı temsil etmiştir. **Trakya** gazetesi de bugünkü Türk harfleri (Lâtin) ile yayınlanmıştır.

ÜLKÜ

24 Kasım 1933 tarihinde **Gümölcine**'de öğretmen **İsmail Şahap** tarafından çıkarılmaya başlanan "**Ülkü**", iki yıllık başarılı bir yayın hayatından sonra Yunan makamlarının baskısı üzerine kapanmak mecburiyetinde kalmıştır. "**Ülkü**", önceleri Arap harfleri ile yayınlanmış, sonra hem Arap, hem de Lâtin harfleri ile, daha sonraları ise yalnız Lâtin harfleri ile yayın hayatına devam etmiştir.

MÜDAFA'A-I İSLÂM

1935 yılında **Gümölcine**'de yayına başlayan "**Müdafaa'a-i İslâm**", 1941 Bulgar işgâline kadar yayımını sürdürmüştür. **Mustafa Sabri Efendi**'nin Yunanistan'dan ayrılması üzerine başsız kalan inkılâp muhalifi grup, bir müddet sonra "**İttihad-ı İslâm Cemiyeti**"ni kurdu ve Cemiyetin sözcülüğünü yapmak üzere "**Müdafaa'a-i İslâm**" isimli bir gazete çıkartıldı. Gazete'de 150'liklerin dışındaki Türkiye firarilerinin müstear isimle yazıları çıkmakta idi. Gazete Arap harfleri ile yayınlanıyordu.

HAKYOL

1952 yılının 3 Kasım'ında yayın hayatına başlayan "**Hak Yol**" gazetesinin imtiyaz sahibi **Yusuf Hasan (Molla Yusuf)**, mes'ul müdürü **Hasan Hicri**'dir. Ancak bu gazete'nin yazılarının büyük bir kısmı Türkiye firarilerinden **Hüsnü Yusuf** tarafından yazılmakta idi. Daha sonra milletvekili olan **Molla Yusuf** ve **Hafız Yaşar** ile **Hüsnü Yusuf**'un önderli-

ğinde kurulan "İntibah-ı İslâm Cemiyeti"nin fikirlerini yayan bir organ olarak sahneye çıkmıştı. "Hak Yol" gazetesi Arap harfleri ile yayınlanmakta idi.

SEBAT

31 Ocak 1957 yılında Gümülcine'de yayın hayatına başlayan "Sebat" gazetesi'nin 1. sayısından 1962 yılı (görebildiğimiz 9 nisan 1962, sayı: 189)'na kadar imtiyaz sahibi Hasan Zeki'dir. 1964 yılından (görebildiğimiz sayı: 236, 21 Aralık 1964) itibaren imtiyaz sahibi ise Hafız Yaşar'dır. 1. sayıda mes'ul müdür olarak İbn Abdülkerim geçmekte ise de 2. sayıdan itibaren mes'ul müdürü de Hafız Yaşar olarak kaydedilmiştir. Ancak 398. sayı (23 Nisan 1975)'den itibaren mes'ul müdürlüğünü Molla İsmail (Rodoplu) yürütmüştür. Rodoplu kendi gazetesi "Gerçek"'i 16 Aralık 1977'de çıkarana kadar bu görevi sürdürmüştür. Bu tarihten sonra "Sebat" gazetesi de yayın hayatına son vermiştir. "Sebat" gazetesi 1975 yılına kadar hem Arap harfleri ve hem de Lâtin harfleri ile yayınlanmıştır. "Sebat" gazetesinin sahibi Hafız Yaşar Yunan parlamentosunda milletvekili olarak bulunmuş, halen de Gümülcine Türk Cemaati (Gümülcine Müslüman Vakıflarını İdare Heyeti) başkanı olarak vazife yapmaktadır.

AKIN

1 Şubat 1957 tarihinde Gümülcine'de İstanbul Hukuk Fakültesinin ilk Batı Trakyalı mezunu diye bilinen Asım Haliloğlu ile Hasan Hatipoğlu tarafından çıkarılmağa başlanan "Akin" gazetesi, Batı Trakya Türkleri'nin haklarını müdafaa eden bir yayın organıdır. 1981 yılına kadar sahibi Asım Haliloğlu idi. Onun vefatından sonra G.H. sahibi; Hasan Hatipoğlu da Yazı İşleri mes'ul müdürüdür. Gazete halen yayınlanmaktadır. 950. sayılı nüsha 20 Haziran 1988 tarihli'dir. Hasan Hatipoğlu Yunan parlamentosunda milletvekili olarak da bulunmuştur. Gazete lâtin harfleri ile ve bugünkü Türkçe ile yayınlanmaktadır.

MUHAFAZAKÂR

Ocak 1958 tarihinde Gümülcine'de yayına başlayan "Muhafazakâr" gazetesi, Türkiye firarilerinden Hafız Ali Reşad tarafından çıkarılmakta idi. 1976 yılına kadar zaman zaman fasılalarla çıkmıştır. Görebildiğimiz son nüshalar: sayı 81 (6 Ekim 1975), sayı 82'dir. (12 Ocak 1975/10 Zilhicce 1395 nüsha üzerindeki tarih baskı hatası olarak 1975 ya-

zılmış olsa gerek. Çünkü bir önceki sayının tarihi Ekim 1975'tir. Bunun 1976 yılı olması lazım) Gazete Arap harfleri ile üzerindeki beyana göre onbeş günde bir yayınlanmakta idi. Bundan önceki gazeteler ise haftada bir yayınlanıyorlardı. Ancak birçoğu buna riayet edemeden ara vererek yayınlarına devam ediyorlardı.

AZINLIK POSTASI

1967 yılında Gümülcine'de haftalık olarak yayınlanmaya başlayan gazete, Batı Trakya tarihinde mühim bir yer işgal eden Merhum Hafız Galib oğlu Salihaddin Galip tarafından çıkarılmıştır. Batı Trakya Türklerine yapılan baskılara karşı çetin bir mücadele vermiş olan "Azınlık Postası", 1981 yılında yayınına son vermiştir. Son sayı 348 (11 Aralık 1981) tarihli'dir. Gazete bugünkü Türkçe ile ve Lâtin harfleri ile yayınlanmakta idi.

İLERİ

2 Nisan 1975 tarihinde Gümülcine'de Salih Halil (Hâki) tarafından çıkarılmağa başlanan haftalık "İleri" gazetesinin 1-23 sayıları, daktilo ile yazılmış ve teksir edilerek iki yaprak halinde yayınlanmıştır. 24. sayıdan itibaren normal dizgi ve baskı ile yayını sürdürmüştür. Yayınına muntazam şekilde devam eden "İleri"nin gördüğümüz son sayısı 522 (17 Haziran 1988)'dir.

Batı Trakya'da çeşitli konuları pervasızca ele alarak iç mücadelelerde hareketli olan "İleri", zaman zaman Türk azınlığının müesseselerini ve yöneticilerini de tenkit etmek suretiyle bazı sürtüşmelere sebep olmuştur. "İleri" Lâtin harfleri ile yayınlanmaktadır. 1-23 sayıları aynı zamanda Rumca olarak da yayınlanmıştır.

GERÇEK

Mısır-İskenderiye Üniversitesi, Tarih bölümü mezunu Molla İsmail (Rodoplu) tarafından Gümülcine'de 16 Aralık 1977'de yayınlanmaya başlandı. Takip ettiği ılımlı siyasetiyle birleştirici rol oynamaktadır. Türk toplumunun çiğnenen haklarının iadesi için Yunan makamlarına karşı basın kuralları çerçevesinde mücadelesini sürdürmektedir. Haftalık yayınlanan "Gerçek" gazetesinin 210'un üzerinde sayısı yayınlanmıştır. Sayı 211, 30 Haziran 1988 tarihli'dir.

TRAKYA'NIN SESİ

22 Eylül 1981 tarihinde İskeçe'de Abdülhalim Dede tarafından yayınlanmaya başlayan "Trakya'nın Sesi" gazetesi yayınına halen devam etmektedir. Çeşitli Türk şahıs ve kuruluşlarını hedef alan tenkidî yazıları ve argo kelimeler kullanması gazetenin hususiyetlerindendir. Lâtin harfleri ve bugünkü Türkçe ile yayınlanmaktadır. 240'ın üzerinde sayısı yayınlanmıştır. 240. sayısı 23 Nisan 1987 tarihli'dir.

AİLE

Gümölcine'de 28 Kasım 1986 tarihinde yayınlanmaya başlandı. 1. ve 2. sayılarında sahibi F. İsmail, mes'ul müdürü N. İsmail'dir. 3. sayı (31 Ocak 1987)'den itibaren sahibi ve mes'ul müdürü olarak Mustafa Y. Kenan görülmektedir. Aylık olarak yayınlanan gazetenin görebildiğimiz son sayısı 6 Nisan 1987'dir.

Bundan başka seçim zamanlarında propaganda maksadıyla yayınlanmış gazeteler de vardır. Ancak bunlar seçim sonrasında yayınlarına devam etmemişlerdir. Ayazzade Tahsin Bey'in İskeçe'de 1928'de çıkardığı "Zaman", İbrahim Demir Serdaroglu'nun 1933'te İskeçe'de çıkardığı "Cumhuriyet" ve Celâl Zeybek'in 1985'te çıkardığı ve 3. sayı yayınlanan "Barış" bu tür yayın organlarıdır. Ayrıca Yunanlıların İskeçe'de Sedat Hakkı'ya çıkarttırdıkları "İmdat" isimli bir gazete de 1922 sonbaharında yayınına başlayıp 1924'e kadar devam etmiştir. "Yeni Ziya"nın çıktığı yıllarda Karaferya'lı Hasan kısa ömürlü "Şule" gazetesini de İskeçe'de yayınlamıştır. Son yıllarda Aydın Ömeroğlu da "Yeni Adım" isimli bir gazete çıkarmıştır.

Batı Trakya Türkleri'nin yayınladıkları dergiler ise şunlardır:

MUALLİM MECMUASI

1933 yılında İskeçe'de "Muallimler Birliği" tarafından yayınlanmıştır. 9 sayı çıktıktan sonra, "Muallimler Birliği"nin dağılması üzerine kapanmıştır. Dergi, Arap harfleri ile yayınlanıyordu.

PEYGAMBER BİNASI

24 Aralık 1957 tarihinde Hafız Ali Reşat tarafından Gümölcine'de neşredilmeğe başlandı. 2 Aralık

1966 yılında 12. sayı ile yayınına son verdi. Dini görünümlü bir dergi idi. Arap harfleri ile yayınlanıyordu.

İSBAT

Gümölcine'de yine Hafız Reşat tarafından "belirsiz fasılalarla" yayınlanan "İsbat" "Risale-i Nur külliyyatı'nın neşri" ile ilgilenmiştir. Arap harfleri ile yayınlanmakta idi.

BATI TRAKYA

15 Temmuz 1961 tarihinde İskeçe'de fiilen Salahaddin Galip tarafından çıkarılan "Batı Trakya" isimli dergi, Yunan idaresinin baskı ve engellemeleri üzerine 5. sayıdan sonra kapandı. Derginin imtiyaz sahibi Mustafa Hür, idare memuru Hilmi Ademoğlu idi. Onbeşgünde bir yayınlanırdı. "Batı Trakya" Lâtin harfleriyle yayınlanıyordu.

ALİŞ

28 Ekim 1962 tarihinde Gümölcine'de fiilen Salahaddin Galip tarafından çıkarılmağa başlandı. Salahaddin Galip'e izin verilmediğinden imtiyaz sahipliğini Leman Galip'in yürüttüğü "Aliş", çocuklara hitap eden ilk dergidir. Yunan makamları "Aliş" in Türk ilkokullarına girmesini yasakladı. "Aliş" 13. sayısında kapandı. Haftalık daktilo yazısı ve teksir usulü ile çoğaltılan "Aliş" lâtin harfleri ile yayınlanıyordu.

BİRLİK (ÖĞRETMEN)

10 Ağustos 1963 tarihinde Gümölcine'de yayına başlayan ve zaman zaman aralıklarla neşredilen "Birlik", "Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği"nin yayın organıdır. 1968'de Yunan Cunta idaresince kapatılan "Birlik", 1970'den itibaren "Öğretmen" adıyla yeniden yayınlanmaya başladı. Lâtin harfleri ile yayınlanmaktadır.

DEVAM

1 Temmuz 1964 yılında Hüsnü Yusuf tarafından Gümölcine'de aylık olarak çıkarılmağa başlandı ve 48. sayı (Şubat 1970)'de yayınına son verildi. Hüsnü Yusuf "Müdafa'a-i İslâm", "Hak Yol" ve "Sebat" gazetelerinde Türkiye aleyhindeki mücadelesini "Devam"daki yazılarıyla devam ettirdi.

Arap harfleriyle yayınlanmıştır.

YOL

Gümölcine'de 1 Ağustos 1976 tarihinde Osman Bekiroğlu tarafından yayınlanan "Yol" dergisi on-beşgünde bir çıkıyordu. 1-5 sayıları daktilo ile A4 kâğıdına yazılıp, teksir şeklinde çoğaltılıp yayınlandı. 6-51 sayıları da aynı sistemle çoğaltıldı, ancak A4'ün ikiye katlanmasıyla dergi şekline sokulmuş olarak dağıtıldı. Sayı 52 (1 Ocak 1979)'den itibaren tespit edebildiğimiz 63. (21 Mart 1981) sayıya kadar muntazam bir dizgi ve baskıyla yayınlanmıştır. 1981'de yayın hayatına son veren "Yol", dinî bir dergi olup Lâtin harfleri ile neşredilmiştir.

HAKKA DAVET

Gümölcine'de Aralık 1981'de yayınlanmaya başlayan "Hakka Davet" isimli aylık dergi, Batı Trakya'daki "Müftülüklerimize bağlı İrşad Heyeti"nin yayın organıdır. Başlangıçtan 47. (Şubat 1986) sayıya kadar sahibi irşad heyeti adına İbrahim Şerif, mes'ul müdürü Hasan Paçaman'dır. Sayı 50 (Mayıs 1986)'den itibaren "Vaaz ve irşad Heyeti" adına sahibi Ahmed Hacı Osman, mes'ul müdürü Hasan Paçaman görülmektedir.

Elimize geçen son sayı 72-73 (Haziran-Temmuz 1988)'dir. Lâtin harfleriyle yayınlanan "Hakka Davet" mecmuası bir yandan Batı Trakya Türklerini dinî yönden tenvir ederken, diğer yandan da Türk azınlığı adına haksızlıklara karşı pervasızca karşı durmakta ve Yunan yöneticilerinin adaletsizliklerine karşı çetin mücadeleler yürütmektedir.

YUVAMIZ

1 Eylül 1986'da Gümölcine'de aylık olarak çıkarılmağa başlanan "Yuvamız" dergisi Mustafa Hafız Mustafa tarafından yayınlanmaktadır. Son sayısı 22 Haziran 1988 tarihli'dir.

Özet olarak tanıtmaya çalıştığımız Batı Trakya'da Türkçe yayınlanan süreli yayınlar, aslında daha geniş araştırmayı gerektirmektedir. İlk dönemde bu yayınlarda çıkan yazılar, bir devirle ilgili çetin mücadele örnekleridir ve fikrî hareketler bakımından da oldukça önemlidir.

Belirtmek istediğimiz ve bugün de geçerliliğini muhafaza eden bir husus, Batı Trakya'daki basının büyük bir kısmının maddî destekle yayınlanmakta olmasıdır.

Ne yazık ki bugün bu basını, özellikle eskilerin tamamını bir yerde tam koleksiyon halinde bulmak mümkün değildir. Malesef bunları Milli kütüphanede bulmak da imkânsızdır. Dostlarımızın yardımıyla bunların teminine çalışıyoruz. Muvaffak olduğumuz takdirde, Batı Trakya'nın belirli bir döneminin tarihi açısından hayli önemli olan bu belge niteliğindeki kaynakları araştırmacıların ve meraklıların istifadesine sunmuş olacağız.

KAYNAKLAR

Bu tebliğin hazırlanmasında taratılan periyodiklerin büyük bir kısmının muhtelif sayıları görülmüştür. Bu nedenle ana kaynağımızı onlar teşkil etmektedir.

Ayrıca aşağıdaki kaynaklardan da yararlanılmıştır:

Aziz Özgöç, *Batı Trakya Türkleri*, İstanbul, Kutluğ Yayınları, 1974, 116-131 s.

Ahmet Aydın, *Batı Trakya Faciasının İçyüzü*, İstanbul, Akın Yayınları, 1971, 368-374 s.

Ümit Kurtuluş, *Batı Trakya'nın Dünü Bugünü*, 1979, 171-179 s.

Cengiz Orhonlu, "Batı Trakya'da Türk Basınına Yapılan Bakış", *Türk Kültürü*, yıl: IV, sayı: 44 (Haziran 1966), 39-41 s.

Dergimiz BATI TRAKYA'NIN S E S İ'ne

ulaşmanın en kolay yolu abone olmaktır. Her sayısını ayrı bir belge niteliğinde olan dergiye abone olmak menfaatinizdir.

Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi 2623 No'lu Hesaba
6000 TL. yatırarak abone olabilirsiniz.

Adres: Beşirağa Tekkesi Sok. No: 7 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 68 57

DERGİMİZ-DERNEĞİMİZİN RESMÎ YAYIN ORGANIDIR

MUSTAFA TAHSİN'İN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR TAHLİL DENEMESİ

Feyyaz SAĞLAM

Dokuz Eylül Üniversitesi
Öğretim Elemanı

Yaklaşık yirmi yıldır şiir, hikâye, günlük, deneme, çeviri, inceleme, eleştiri türlerinde ürünler veren Mustafa Tahsin, "**Batı Trakya Türkleri Edebiyatı**" içerisinde önemli, ağırlığı olan bir isim. Bütün bunlara öğretmenliğini ve ressamlığını da eklemek gerekiyor. Böylesine çok yönlülük sonucu, edebî kritik açısından şiirlerine yaklaşmak da zorlaşıyor, güçleşiyor... Ancak, bu yazımızda şair Mustafa Tahsin'in daha çok "şîr" boyutunu ele alarak, bir "tahlil denemesi"ni oluşturmaya çalışacağız. Bu doğrultuda önce şiirlerinde görülen değişik yaklaşımları, temaları, motifleri belirtmek; farklı gözlemler sonucu iç dünyasında oluşan çatışmanın yarattığı ilginç psikolojinin altını çizmek ve şiirinin önemli bir diğer niteliği olan "üslup özellikleri" üzerinde örneklerle durmak uygun olacaktır.

I- YÖRESEL TEMALAR-MOTİFLER

*"Dağlarında gezdim bu toprakların
Ovalarında tütün ektim,
Harcına harç kattım bu memleketin,
Sınırlarında bekçilik yaptım."*

diyen Mustafa Tahsin, 1942 yılında İskeçe'nin Kireççiler köyünde dünyaya gelmiş. Halen köyünde öğretmenlik yapan şair, Batı Trakya Türk Toplumunu içinde doğmuş, büyümüş yetişmiş ve toplumuyla bütünleşmiş bir kişidir:

*"Tanırım tüm insanları bir bir,
Oldum olası
Bir çoğu eski giysiler içinde,
Bir çoğu da dert küpü, taşı taşıyacak."*

*"Tanırım tüm insanları bir bir,
Hepsi temiz, hepsi saf.
Nasıl da güller açar yanaklarında
kırmızı ak,
Onunla bir ilgilen de bak..."*

Toplumdaki sıkıntılar, problemler kadar, güzellikler de onun şiirinde yer alır. İnsanlarıyla ağlamakta, insanlarıyla gülmektedir. "**İnsanım**" adlı şiiri yine aynı sıcak, içten bir yaklaşımla başlar:

*"Gündüz ve gece seni gözlerim
Dar ve karanlık yollarında"*

Batı Trakya Türk insanının acıları, sevinçleri, özlemleri, duyguları şairimizce dile getirilirken bir "özel duygu" hassasiyet ile verilir. Bu, şairde yöreselliğin en çarpıcı simgesi olan ve bu yüzden altını özenle çizmemiz gereken "Rumelilik" duygusudur... Mustafa Tahsin özgürlük duygusunu bu çerçeve içinde, Debreli Hasan şiirinde olduğu gibi şöyle işler:

*"Sen Balkanların
Hür havasını kokladın
Balkanların havası hürdür."*

.....
*Senin için yine her şartta
Hürdür bu havalar."*

Atatürk için çok sayıda şiir yazan ve bu şiirleri ayrı bir inceleme konusu olan şair, Atatürk'ün de bir "Rumeli Türkü" oluşu gerçeğini gururla anlatır. Batı Trakya'da Atatürk adlı şiirinin başlangıcı şöyle:

*"Bir taraftı sayılırsız
En büyük övünç benim için"*

Sali Ağa adlı şiiri Rumelilik duygusu yanında diğer bazı açılardan da üzerinde durulması gerekli bir şiir. Yalnız yaşadığı odada bir sabah ölüsü bulunan fakir Sali Ağa'nın (Ağa kelimesi burada sadece lâkaptır.) kısa hikâyesidir bu. Bu kısacık şiirde; **"Bir garip ölmüş diyeler/ Üç günden sonra duyalar/ Soğuk su ile yuyalar/ Şöyle garip bencileyin."** diyen Yunus Emre'nin, **"Ne yanar kimse mene âteş-i dilden özge/ Ne açar kimse kapım bād-ı sabâdan gayrı"** diyen Fuzulî'nin **"...Alacağına gelince zaten alacağı yoktu zavallının"** diyen Orhan Veli'nin duygularını özümsemiş ve tanık olduğu olaya bu duyarlılıkla, üstelik orijinal olarak yaklaşabilen şairin etkili anlatımını görebiliyoruz:

*"Bir Sali Ağa'cık vardı
Düşüne umudunu katık eden
Yapayalnız
Hasırı hem yatak, hem yorgan...
Kapısını yalnız rüzgâr vururdu
Oysa konu komşu arasında otururdu.
Komşuları soğuk bir sabahta
Rastgele ölüsünü buldu.
Neyi ola ki Sali Ağa'cığın
Pılı pırtısı mesele oldu..."*

Mustafa Tahsin'in şiirlerinde toprak, dağ, bütün gibi yöresel maddî motifler de önemli bir ağırlığa sahiptir. Kendisi herşeyden önce köyde doğmuş, büyümüş, yaşadığı toprakla bütünleşmiş bir insandır. Aşık Veysel'in **"sadık yâri"** onda **"ana"**dır. **"Anam Toprak İçin"** ve **"Topraktaki Ter Senettir"** adlı şiirlerden bazı bölümler şöyle:

*"Cömert bir anasın herkesi emziren
Millet ayırmaz doyurursun,"*

.....
*"Ezele toprağı
Bulursun orada damla damla teri
Aradığın senet o nemdir
Islatan yeri,"*

Tütüncülük bu topraklarda Türklerin en önemli geçim kaynağıdır. En doğal insanî haklardan biri olan çalışma hakkının yönetimce kısıtlandığı Batı

Trakya'da toprakla -en çok da tütünle- uğraşmak neredeyse tek seçenektir. Ancak zor bir uğraştır tütün. Çoluk çocuk, genç ihtiyar gece yarılarında tarla yolundadır:

*"Gece birde
Bir saat zırlıtı
Uykunun en tatlı yerinde
Tam gecenin dik yarısı*

.....
*Doymamış mide, doymamış özelemler
Çökmüş avurtlar daha gencecik
Gecenin bir saatinde
Tarlaya gider bir hayâl incecik."*

Özgürlüğü sembolize eden **"dağ"** motifi Mustafa Tahsin'de yöresel, somut ve çarpıcı bir yaklaşımla ele alınır. O, dağların da üstünde bir kuş olup, uçmak ister:

*"Ben kuşlar gibi hür olsam
Kanat çırpısam semalarda hür"*

Tepelerinde kuşlar gibi hür olup, kanat çırpılamak istediği dağlar Balkanlar'ın olağanüstü güzellikleriyle dolu **"Rodop Dağları"**dır... Bu dağları anlattığı çok sayıda şiirini okuyunca: **"Arkam sensin, kalam sensin dağlar hey"**, **"Ferman padişahın dağlar bizindir"** diyen Türk halk şiirinin güçlü seslerini; **"Benim meskenim dağlardır"** diyen Sabahattin Ali'nin garip küskünlüğünü ve **"Dağlarda şarkı söyle"** diyen Necip Fazıl'ın topluma küskünlüğü içerisinde, Rodop Dağları'na çıkmış gibi olursunuz... Mustafa Tahsin bütün bu duyguları harmanlayarak bir arada vermek ister. O;

*"Dağların suskunluğu korkunç
Ama ben gene derdimi anlattım onlara,
Dağlar ağladı benimle"*

derken Necip Fazıl'ın ve Sabahattin Ali'nin dağlara kaçış ve sığınma duygusunu yaşar.

*"Serin sık Balkanlarım
En güvenilir dosttan dost
Rodoplar bana bağırılarını açtı
Her zaman burada yerin var dediler"*

.....
*"Siz Rodoplar bir ana bağı kadar sıcak
Hem de güvenliydiniz"*

derken bir Karacaoğlu;

*"Soylu başkaldırı
Tepelerinden akar Balkanlar'a
Sıcak ve güvenli
Ve de eğilip büzülmeden"*

.....

*"Hey dağlar!.. Sırdaş dost dağlar!..
Balkanları göz tutan dağlar."*

derken bir Dadaloğlu coşkusu içindedir...

Batı Trakya'da Türklerin yaşadığı mahallelerde, köylerde, sokaklarda hemen farkediliveren bir başkalık vardır. Şair sokak tasvirinden yola çıkarak bir çırpıda bölgedeki olumsuzlukları sıralayıverir:

*"..... sokağında insanlar var,
Aşureye dönmüş halleri, hepsi bir çıkmazda
Kimseye fayda vermez, insanı böyle karıştırmak
Sonra da yarar sağlamaz barıştırmak."*

"İnsanım" adlı şiirinde

*"Memelerini yokladım karanlıkta
Sağılmıştın yine
Kime olduğunu bilmeden"*

dediği "insanı" adına konuşur ve artık şarkısını kendisi söylemek ister. Bu, aslında Batı Trakya Türk toplumunun ortak arzusudur. "**Şarkımı Ben Söylerim**" adlı şiirinde toplumu adına, ortak bir arzuyu, özlemi dile getirir:

*"İşitilmiş bir gündür gerçek,
Anlat bunu yedi ceddine,
Fakat,
Hangi makamda söylenir bu türkü, bu şarkı."*

*Çalan kim, söyleyen kim?
Ve de oynayan?
Benim için söylenir, bilirim.
Aa doğrayan kim, yiyen kim?
Bırak beni,
Senden ne türkü isterim, ne şarkı!
Sallar durursun beni,
Ben uyumak değil, uyanmak isterim
Bundan böyle şarkımı
Ben çalar, ben söylerim..."*

II- EVRENSEL TEMALAR-MOTİFLER

Batı Trakyalı şair Mustafa Tahsin'in ayrı ayrı iki yüreği var gibidir... Yukarıda örneklemeye çalıştığımız gibi yöresel, millî konuların yanı sıra; insanî bir yaklaşımla ele aldığı sayısız şiirin de sahibidir. Öncelikle, hayata bağlı, yaşama sevinci ile dolu, coşkulu bir insan vardır bu şiirlerde:

*"Neler var yaratılacak bu dünyada
Ellerimiz ve gönlümüzle
En güzel çiçeği yetiştirebiliriz
...."*

Mevlâna bir kitabında, "**Ben kötülükleri gören göz-**

ümü kör ettim," der... Şairimizin "**Çirkinlikler Değil Güzellikler Görmek İstiyorum**" şiiri, bu felsefenin modern bir yorumu gibidir:

*"Çıplak yerlerini gördüm,
Kıskanç soy düşmanı...
Olmaz dedim
Çiçekle süsledim oralarını..."*

"**Ölümün Başlangıcı Doğum**" adlı kısa şiirinde ise genelde insanlığın, özelde kendi toplumunun iç hesaplaşmasını yapmak ister:

*"Bilirim doğumun ölüm olduğunu
Ve de anlarım
İnsanın bin kez öldüğünü
Görüp de tutkularımızı."*

Mustafa Tahsin bir "dünya vatandaşı"dır da... Bu sıfatın insana, hele hele bir sanatçıya, bir şaire yüklediği kimi sorumluluklar vardır. O, bu yaklaşım ile insanlığın ortak problemleri üzerine kafa yorar:

*"Asrın cini, sakın sakın yayılır
Kaynağı Çernobil'den."*

Barış, daha somut bir ifade ile "**Dünya Barışı**", "**Hümanizm**" gibi kavramlar kısa ama çarpıcı bir anlatımla karşımıza çıkarlar:

*"Dünya'yı gördüm,
Bölünmüş ikiye..."*

ve yine "**Çelişki**" adlı kısa şiirin etki yoğunluğu bizi şöyle sarsar:

*"Ne saf
Ne yüce duygudur o,
Kazalarda ayrımsız verilen uğraşlar.
İnsanların vahşileştiği
Tanınmadığı yer ise
Barış (!) uğruna yapılan savaşlar..."*

Mustafa Tahsin'in bu bölümde ele alınması gerekli diğer şiirlerinde; Diyojen, İskender, Midas vb. tarihî kişileri yorumladığını görmekteyiz. Kuru bir anlatıma düşmeden, "**Tarla İşçisi Kız**" gibi şiirlerinde işçilik, vardiya, sömürü vb. kavramları gündeme getirmektedir...

III- İÇ ÇATIŞMA

Mustafa Tahsin, yöreselliği, evrenselliği bir arada özümsemeye çalışmış, her şiirine ayrı ayrı emek harcamış; anlatmak, aktarmak, hissettirmek ve paylaşmak istediklerini önce kendi iç dünyasında oluş-

turmuş ve sonuçta okuyucu karşısına açık, içten ve dürüst bir tavırla çıkmıştır... Kanımızca onun şiirinin en çarpıcı noktası bu "açık yürekliliğin" görünümlerinde şiirlerinde oluşan "kapalılık"tır... Bu karmaşık yapıya yaklaşırken Cahit Sıtkı'nın "Yanlış bilmesinler beni" mısrasını hatırlamak gerekir. Çünkü, bu alandaki şiirleri psikolojik bir "şok" olayının belgesi durumundadır. O, yeri geldiğinde barıştan, insanlıktan, hümanizmden, dünyanın kardeşliğinden, dünya vatandaşlığından vb. söz etmiştir. Bütün içtenliği ile inandığı bu duygular, gün gelmiş ona şu soruyu da sordurmuştur: İnsanlar, toplumlar bu kadar iyi iseler, bütün bu kötülüklerin kaynağı nedir? Yaşadığı katı gerçeklerle bu idealize duyguların birbirine olan uzaklığı onu kimi noktaları da değerlendirmeye sevk etmiştir. "Barışı Çalıya Astılar" adlı şiiri, Batı Trakya Türkleri'nin böylesine "idealize" kavramlardan ne ölçüde uzak olduklarını belgeler:

"Örktülüp uçurulan kuşlarız
Yere kondurulmak istenmeyen,
Yine de bizim için barış simgesi
Beyaz ve defne dalı.
Yalnız onlar barışı çalıya astı,
Sonra da hepsi, barıştan yanayız diye
çalım sattı..."

Bu ve benzeri duygular onda böylesi ikili bir anlatımı gündeme getirir. O, herşeyden önce bir insan, bir sanatçı, bir aydın sorumluluğu ile Yunan kültürünün, edebiyatının kimi güzelliklerini Türkçe'ye çevirmiş, insanının beğenisine sunmuştur... Ne var ki, Batı Trakya'da her şey tek boyutludur. Eleni Siatra, Miços Ligizos, Valazkancis Dimitros, Yannis Riços'un şiirlerindeki insanî duygular, Türkler, hele hele Batı Trakya Türkleri söz konusu olduğunda Yunanlılar için hiç bir anlam ifade etmemektedirler... 21. yüzyıla yaklaşan şu yıllarda, hâlâ bu bağnaz anlayışın sürdürüldüğünü gören şair, her şeyden önce insanlık adına utanır. Ne Miços'lar, ne Teodarakis'ler, ne Ecevit'ler, ne Cengiz Bektaş'lar, ne "Kali merhaba" yazarı bu duyguyu bilebilirler... Çünkü, en kaba tabirle "ateş düştüğü yeri yakmaktadır. "Bülent Ecevit'in Türk-Yunan Kardeşlik Şiiri'nin hemen akabinde Mustafa Tahsin'in "Yüzü Kızaran Ölü" şiiri okunmalıdır. Bu duygunun hiç değilse "tanınması" için:

"Yıl 1981
Mevsim ilkbahar
Tabutta gömülmesini bekleyen
Bir ölü var..."

.....
Dünya sağır olmuş bakıyor
Gözyaşları şimdi
Başka şey için akıyor,
Riços'ların, Theodarakis'lerin
Olanlardan haberi ola

Sen de Sayın Cengiz Bektaş
'Zeytinli Fırın Sokağı' şiirini
Yeni baştan kaleme ala.
Bir de ne olur, kulaklarını
Biraz da bu tarafa yolla...

.....
Yıl 1981
Mevsim ilkbahar
Tabutta insanlık adına
Yüzü kızarmış bir ölü var..."

IV- ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

Mustafa Tahsin'in şiirlerine geneide yaklaşırken, unutulmaması gereken önemli bir nokta da şiirine renk katan üslûbunun incelenmesidir. Aynı zamanda bir ressam olan şairimiz tabiata bu duyarlılıkla bakar:

"Fesleğenleri ellerimle kokularını sağardım
Dön-döneceklerin iğnemi taç yapraklarını
Bir madalya gibi göğsüme takardım."

Pitoresk bir anlatımı olan şair, kelimeleri ve renkleri şiirine âdeta nakşeder:

"Bütün boyalarını kullansam doğanın
Tek renk yap, boya insanları
Sanki hepsi çocukları bir ananın..."

Toplum yapısındaki kimi olumsuzlukları dile getirirken bile aynı üslûbu görürüz:

"Bembeyaz insanlık duvarını karaya boyadılar
Kargalar bile utançlarından kirece daldılar."
.....
"Toz pembe dünyalar yalancı
Sakın aldanma, kanma pembeliğine."

İnsanlar arasında var olan bazı problemleri, alegorik bir anlatımla hayvanları gündeme getirerek, çözmeye çalışır:

"Karınca dağa çıkmış
Ağaçkakan karıncadan korkak
Aslan payını tilkiye kaptırmış
Kötü niyet iyiden parlak..."

Kimi zaman da simetrik bir anlatıma yönelir. Özdemir Asaf'ı çağrıştıran bu şiirleri bir iki mısra ile örnekleyelim:

"Ama yine de ölmek istemiyorum,
Ak günlerimize kara
Kara günlerimize ak düşmeyince..."
.....
Zorla yüzüne tükürtülecek insanların
Elleri de öpülebilir.

*Zorla elleri öptürülecek insanların
Yüzlerine de tükürülebilir..."*

İronik bir anlatıma başvurduğu şiirlerini de bu noktada anmak gerekir. **"Eğilen Boyun"** adlı şiir bu yaklaşımın tipik bir örneğidir.

Genelde Mustafa Tahsin'in şiirlerinde dikkati çeken özellik **"düşünce yoğunluğu-derinliği"**dir. Belâgat'tan kaçınarak kısa, öz, yoğun, çarpıcı söyleyişleri yakalayabilmiştir... Kelimelere, kavramlara bu üslûpla yeni anlamlar, çağrışımlar yükler ve düşündürür insanı. **"Her iki yüzü keskin ve sapsız bir bıçaktır düşmanlıklar"**, **"Aynalar bize dışımızı gösterir, içimizi değil."** cinsinden **"Tek tek gelenler"** adını verdiği özlü sözleri, Cenap'ın **"Tiryaki Sözleri"** ile Talat Sait Halman'ın **"Binbir"**leri arasında bir sentez gibidir... **"Eşlemeler"** adlı masalımsı didaktik çalışmaları onun **"felsefi"** yönünü yansıtır...

"Babalar ve Oğullar" dünya edebiyatında ünlü bir roman adı oluşu yanında, edebiyatımızda kimi zaman görülen bir dramın adıdır da... Rezaizâde'nin Nejat'ını, Ümit Yaşar Oğuzcan'ın Vedat'ını kim bilmez?.. Şairimizin bir de yazmadığı -veya yazamadığı- bir uzun şiiri vardır ki, bu ancak şairi tanıyabilenlerin **"hissedebildikleri"** bir şiirdir. Mustafa Tahsin bu acının gizli şiirini her an içinde canlı tutmuştur. Şiirlerinde dikkatimizi çeken, cevapsız kalmış kimi felsefi sorularda, bu acının payını unutmamak gerekir.

V- SONUÇ

Mustafa Tahsin'in şiirleri genelde bir **"duygu ansiklopedisi"**dir... Veya bir başka yorumla; güzellikler görebildiği her konudan, insanlık adına kabullenemediği her konuyu tuvaline işleyerek rengârenk tablolar oluşturan ressam Mustafa Tahsin'den bahsedebiliriz. Batı Trakya Türk toplumunun kendine has yapısı ve katı gerçekleri, ondan bir **"Bedri Rahmi"**, bir **"Metin Eloğlu"** olabilme şansını esirgemmiştir. Onun duygu galerisini süsleyen bu resimlerde; Türklük, İslâmiyet, Felsefe, Atatürk, Batı Trakya, İnsanlık, Barış, Hümanizm, Rumelilik, Toplumculuk vb. duygular içiçe ve dengeli bir biçimde sunulmuştur... Yaşadığı toplumu, insanları bu konular üzerine düşünmeğe davet eder. O, ne bir şovenist, ne de bir kozmopolittir... Hümanist olarak, insanlığın ortak dertlerine eğilirken, Türklüğünü unutmayan; Türklüğünü dile getirirken, şovenizm sınırını geçmeyip, insanın insanlığın ortak dertleriyle bütünleşen bir kişiliğe sahiptir... Halen **"Kayalar Uyansa Gerek"**, **"Barışı Çalıya Astılar"**, **"Şarkımı Ben Söylerim"** adlı üç şiir kitabının basıkı hazırlıklarıyla uğraşan şair; **"Mirasların En Güzeli"** olarak felsefesini ortaya koyan şu kısacık şiirinin hepimizce ezberlenmesini arzular:

KÖTÜLÜĞE PANZEHİR

İyilik.

BURSA MEKTUBU

“YUNAN MEZÂLİMİ” UNUTULDU MU?

İlhan YARDIMCI

“Milletler, hedeflerini şahıslar gibi kısa mesafeler içinde tayin ettikleri takdirde, hüsrana uğramaya mahkûmdurlar. Uzun hedefler içinse tarih şarttır...” diyen bir yazar, isabetli bir noktayı bize hatırlatmaktadır... Düşman ve düşmanlarımız, tarihin ilk çağlarından bu yana hep aynı düşmandır. Hak ile bâtil Kıyamet'e kadar çarpışacaktır... Unutmak ve affetmek yüzünden, düşmanlara sayısız fırsatlar verilmiştir. Tarih seyrinde verilen fırsatlar, büyük felâketler meydana getirmiş, açılan maddî ve manevî yaraların kapanması güç olmuştur...

Ne demek istediğimiz yukarıdaki cümlelerden anlaşılmaktadır. Ancak bir hatırlatma yapacak olursak; Kurtuluş Savaşı'nda savunmasız Türk halkına akla hayale gelmedik zulüm ve işkenceler yapan, çocuk-kadın demeden bu masum insanları acımasızca katleden canavar ruhlu Yunan Palikaryası, aynı palikaryadır... Kıbrıs Rum eşkiyasının da bu palikaryalardan hiç bir farkı yoktur...

Müslüman Türk'ün “Kara kitabı”nı meydana getiren, dört büyük ezeli düşman, dört büyük tehlike vardır. **Moskof, Ermeni, Yunan ve Bulgar...** Dört büyük tehlike ve düşmanın da dört büyük mezâlimi vardır “*Yalan söyleyen Tarih*”in ibret sayfeleri arasında; *Moskof Mezâlimi*”, “*Ermeni Mezâlimi*”, “*Yunan Mezâlimi*” ve “*Bulgar Mezâlimi*”...

Sâlibin mümessili bu zihniyetler için “*Dost*” ve “*Dostluk*” kelimelerini kullanmak bile bu güzel, anlamlı kelimelerin mânalarına hakarettir... Felâketlerden, azılı düşmanlardan,

sâlibin zihniyetinden kurtuluşun ve korunmanın yegâne temeli ve yolu; millî şuur uyanıklığı ile iman yüklü fikrî hareket bütünlüğüdür. Bunlara sahip olmayan Milletlerin geleceği hüsrandır, karanlıktır...

Yunan Mezâlimi, tarihte ayrı bir özellik taşır... Marmara bölgesinde, bilhassa yeşil Bursa'mızda, iki sene, iki ay, dört gün katliam yapan Yunan kopillerinin mezâlimi; tarihin bile utandığı kara lekeler olarak, gelecek nesillere intikal etmektedir. **Hain Papaz Hirisostomos**'un Atina'da İzmir'e yönelmiş olarak dikilen devâsa heykelini görenler, Belgelerle Yunan barbarlığını dile getiren çeşitli kitapları tetkik edenler; doğan çocuklarının kulaklarına “**MEGALİ İDEA**”yı Ezan gibi okuyan, nesillerini bu iştahla yetiştiren, halen Yunanistan'da bulunan okullardaki çocuklara “**Türk düşmanlığı**” aşısı yapan, “*Hürriyet ya da ölüm... Dünya'da tek Türk kalmayınca kadar savaş.. Her minarede çanlar çalacak, camilerde millî âyinlerimizin Hristiyan sedaları duyulacak!..*” şeklinde yemin yaptıran Yunan'a karşı kin ve intikam duymalıdır...

Yunanlıların Müslüman-Türk halkına yaptıkları mezâlimi tarihin şimdiye kadar kaydetmediği ileri sürülmektedir... Şu anda yayınlanan sayısız belge ve eser yanında, Askerî Tarih Kurumu'nun arşivlerinde daha pekçok belgenin bulunduğu belirtilmektedir. Temennimiz bu belgelerin de yayınlanarak Türk halkının ve dünya kamuoyunun gözleri önüne serilmesidir.

Yunanlıların Müslüman-Türk halkına

yaptıkları işkenceler, yapılması şöyle dursun, görülmesi ve hatta işitilmesi dahi en vahşi insanların tüylerini diken diken edecek kadar korkunçtur. Medenî olduklarını iddia eden Hristiyan Avrupa Devletlerinin komutan ve askerleri, bu korkunç mezâlimi gözleriyle gördükleri halde ses çıkarmamışlar, görmezlikten gelmişlerdir. Bu korkunç mezâlim ve işkencelerin bazılarını, resmi kaynaklardan şöyle özetlemek mümkündür:

- 1- İnsanları diri diri ateşte yakmak
- 2- Çocukları kazığa geçirmek
- 3- Kadın, erkek ve çocukları, yalın ayak, dikenli meydanlarda koşturmak.
- 4- Ahaliyi zincirle birbirlerine bağlayarak, sopa, dipçik ve mahmuzlarla döverek öldürmek.
- 5- Türlü bahanelerle insanları baş aşağı asarak ağızlarından kan gelinceye kadar döverek öldürmek veya tütsüleyerek boğmak
- 6- Çıplak karna kızgın zeytinyağı dökmek
- 7- Çocukları kaynar kazanlara atarak öldürmek.
- 8- Et ile tırnak arasına toplu iğne batırmak.
- 9- Sıcak suda kaynamış yumurtayı, sıcak sıcak koltuk altına koymak.
- 10- Köylüleri zorla ağaca çıkardıktan sonra, ağacı keserek devirmek, böylece üzerindekiyi öldürmek.
- 11- Türlü bahanelerle evleri yağmalamak
- 12- Alıp götüremedikleri eşyaları, halkı sefaletle düşürmek ve açlığa terketmek için yakmak
- 13- Köyleri, kasabaları, şehirleri baştan başa yakmak
- 14- Köylülerin tarlalarındaki ekinlerini ve otlarını yakmak, hayvanlarını zehirlemek
- 15- Camiler, mescitler, tekke ve zaviyelerin eşyalarını yağmalamak, İslâm dinine hakaret maksadıyla Kur'an-ı Kerim'leri parçalamak, ayaklar altına alıp çiğnemek ve hatta abdesthane kuburluklarına atmak
- 16- İslâm mezarlıklarını tahrip etmek, Türk büyüklerinin mezarlarını ve türbelerini yakmak, tahrik etmek, (Bursa'daki Osman Gazi'nin, Ertuğrul Gazi'nin ve Yunus Emre'nin türbesine çeşitli hakaretlerde bulundukları gibi...)
- 17- Gebe kadınların karnını desip, bebeleri yangınların içine atmak
- 18- Kadınların memelerini yarıp içine barut doldurup ateşlemek
- 19- Tenasül organlarını kesmek, kazıklar çakmak
- 20- Topluca ve tek olarak ele geçirdikleri Türk kadınlarının zorla ırzına geçmek, öldürmek...

Yunanlılar, Şeytanın dahi aklına gelmeyecek binbir türlü işkence yapmak suretiyle, İslâm

dinine ve Türk varlığına kâstetmişlerdir. Bu mezalimden bilhassa ırza tecavüzlerle, mukaddesata tecavüzler, her zaman Türk Milletinin kalbinde kanayan bir yara, tarihinde **"Kara kitap"** olarak kalacaktır. Bu **"Millet kin'i"** ortadan kaldırmak için **"Dostluk"**tan bahsedenler, Türk Millerine **"Dost"** değildirler.

Türk okul kitaplarında Yunanistan aleyhine düşmanlığı körükleyecek hiçbir yayına yer verilmezken, Yunanistan okul kitapları, Türkleri korkunç, barbar, Helenizmi yok eden, doğulu, geri kalmış bir ülke, millet olarak tanıtır, Yunanlı çocuğa **"Türk düşmanlığı"**nı daha küçük yaşlarda plânlı olarak aşılamaktadır...

Hâlen Yunanistan'da lise üçüncü sınıfta okutulan Çağdaş Tarih adlı ders kitabının, 85. sayfasında yer alan bir haritada, Doğu Trakya ve İzmir Çevresi, Yunan toprağı olarak gösterilmektedir. Aynı kitabın 86. sayfasında; **"Büyük Yunanistan"** fikri empoze edilen haritanın altında yer alan yazıda ise şu iki cümle dikkati çekiyor: **"1920'lerin bir afişi... İki kıta ve beş denize uzanan Büyük Yunanistan ve O'nun kurucusu Elefterios Venizelos görülüyor. Megali İdea neredeyse gerçekleşmiş durumda..."** Aynı zamanda Yunanlı öğrenciye sadece Ege'nin değil, Akdeniz'in de Yunan denizi olduğu öğretilmektedir... Yunan okul kitaplarına göre; Bozcaada-Gökçeada dahil... Ege'deki adaların tamamı Yunan adasıdır.

Lise II, Roma ve Bizans tarihi kitabının 408. sayfasında bir efsane yer alıyor. **"Ölümsüz kral efsanesi..."** ... Aynen şöyle: **"Türkler Konstantinopol'u işgal etmeye kalkıştığında kralımız ata binerek, onları engellemeye koştu. Türkler çok fazlaydı. Ortalarında kılıcını sağa sola savurarak çoğunu öldürdü. Bir Arap, Kralı öldürmek üzere iken İsa Peygamberin gönderdiği bir Melek gelerek, onu kurtarı ve Halic yakınında yerin dibinde bir mağaraya götürdü. Melek kralı orada mermere dönüştürdü. Şimdi kral; meleğin yeniden gelerek kendisini diriltmesini bekliyor. Türkler bunu çok iyi biliyor. Ancak kralın hangi mağarada olduğunu bulamıyorlar. Bu sebeple Halic tarafındaki kapıları kapattılar. Bu yolla kralın geri gelip Kostantinopol'u geri almasını engelleyebileceğine inanıyorlar. Ancak Tanrı birgün meleği göndererek kralı canlandıracak ve eline kılıcını verecek. Kral elinde kılıcı Türkleri Kızıl elmaya kadar kovalayacak. Hepsini öyle kılıçtan geçirecek ki, danalar bile kan gölünde sürüklenecek."** Bu kinle beslenen Yunan çocukları ve halkı karşısında biz çocuklarımıza ve halkımıza **"Yunan dost mu, düşman mı?..."** gerçeğini öğretebildik mi, aşlayabildik mi?..

İlkokul V. Sınıf Avrupa Coğrafyası kitabının 45.

sayfasında Yunanlı Kıbrıs için de şöyle diyor: "Kıbrıs, büyük, güzel ve şanlı bir Yunan adasıdır. Akdeniz'in doğusunda, Asya kıyıları arasında yer alan Kıbrıs, yüzyıllardır Helenizmle aynı tarihi ve kaderi paylaşmaktadır. Mitoolojiye göre Kıbrıs denizinden güzellik tanrıçası doğmuştur. Bu sebeple adaya Afrodite adası denilmektedir... Kıbrıs Doğu'nun Helenizminden şanlı ve muhteşem bir mirastır..." Kıbrıs meselesinde de Yunan, yine aynı Yunan'dır... Kıbrıs topraklarında, soydaşlarımıza yaptıkları kanlı mezâlim karşısında, "Yunan dost mu, düşman mı?.." Bunun gerçeğini, gelecek nesillere anlatmaktan acaba neden çekiniyoruz?..

11 Eylül 1922 yılında Türk ordusu tarafından Yunan ordusu, merhum Âkif'in "Bülbül"ünün inleyişleri arasında buradan atılmıştı. Maddî kayıplar milyarların üzerinde olmasına rağmen, resmen tespit edilen rakamlara göre binlerce ölü ve yaralı... İşkence ile öldürülmüş her köşede bir ceset.. Yunan-yakılan ve yağma edilen mahalle ve köyler... Osmanlıca basılan "Bursa'da Yunan Faciası" isimli eserde, bu acı tablolar, tarihe mâlolan mezâlim ibret ve dehşetle okunabilir...

Ama gel gör ki; Bursa'nın Tophane semtinde, Osman Gazi Türbesi'nin hemen yanına dikilen "İstiklâl Savaşı Şehitleri Anıtı" "Utanc Anıtı" olarak isimlendirilmekte, Tarihi hata yıllardan beri düzeltilmemektedir. Anıt üzerinde eski yazılarla kabartılmış bir metin bulunmaktadır. Kitabe Türkçe'ye çevrildiği zaman; Yunan ismi kaldırılmış, düşman olarak âdeta onun yerine Osmanlı Türkleri konulmuş, kendi emaneti olan bu güzel şehri korumak için canlarını veren ve Osman Gazi'nin nûrani âğuşuna terk edilen şehitlere Osman Gazi'yi düşman gibi gösterir bir ifade kullanılmıştır. Müteaddit defalar, selâhiyetli kimseler bu meyanda çeşitli yazılar yazdıkları ve ilgililerin dikkatlerini önemle bu noktaya çektikleri halde, Vakıflar Bölge Müdürlüğü yetkilileri de müteaddit defalar ilgili raporlar verdikleri halde, değişen bir şey olmamıştır. Şehitler anıtının hemen ötesinde, Osman Gazi'nin giriş kapısından tarihi tuğra sökülüp atılırken, Yunanlıyı kovmak için Bursa'ya giren ve şehit olan Şüheda'nın düşmanı Yunan'dan tek bir kelime bile kitabede yoktur.

"İstiklâl Savaşı Şehitleri Anıtı"nın sağ tarafında bulunan oniki şehit kabrinin yanına dikilmesi gerekli olan anıt, dikiliş şekliyle de yanlış yere dikilmiş, sanki Osman Gazi türbesini gölgelemek için dikilmiş bir kasıt ve zihniyet özelliği taşıdığı da düşünülebilir... Kitabede şu ifade yer almaktadır: "Burada yatan şehitler öyle bir harpte şehit olmuşlardır ki, bu harp neticesinde düşman kovularak Bursa tekrar

alınmış ve kadim Osmanlı Devleti yıkılarak yerine Cumhuriyet hükümeti kurulmuştur." İfadeye bakın... Bursa'yı işgal eden düşman, yani Yunan değil de Osmanlı yok edilmiş... Türk Milleti, Orta Asya'dan beri devam eden Selçuklu, Osmanlı Devletlerini de kuran, sonra saltanatı değiştirip Cumhuriyet idaresini benimseyen asil bir millet değilmiş de, Osmanlılardan Bursa'yı kurtarıp ilk olarak devlet kuran türedi bir Milletmiş gibi bir anlam taşımaktadır... Bu kitabedeki yazı gelecek nesillere yanlış bilgi aktarmakta ve Türk dostluğundan çok Yunan dostluğuna yakın bir ifade taşımaktadır... Osman Gazi Hazretlerini ve İstiklâl Savaşı şehitlerini ziyaret eden yüzbinlerce vatandaşımız, yabancı turistler dahi bu duruma dert yanmakta, şikâyet etmekte, sızlanmakta, "Utanc anıtı" ismini verdikleri bu hareketin emperyalistlerin ekmeğine yağ sürdüğünü söylemektedirler... Anıtın karşısında hüngür hüngür ağlayan, "Bunların yaptıklarını Moskof bile yapmaz..." diyenlere bizzat şahit olunmuştur... Osman Gazi'yi daha fazla üzmemek, Şehitlerimizi mukaddes mekânlarında rahatsız etmemek ve gelecek nesillere yanlış bilgi vermemek için bu anıtın üzerindeki kitabenin düzeltilmesini yerine dikilmesini bekliyoruz... Aksi halde, mahşer günü hesaplaşma çok ağır olacaktır...

Gönül duygularımı, hâlen Kıbrıs'ta bulunan soydaşlarımızın söyledikleri ve bizlerin de bütün duygularımızla katıldığımız bir şiir ile noktallayalım:

*Kahpe Yunan bu dünyada durdukça
Bu kin benden vallahi de gidemez.
Durup durup köpek gibi ürdükçe,
Bu kin benden vallahi de gidemez.
Bin gâvur kellesi bir kin ödemez...*

*Otuz bininin taşla ezsem başını
On bininin pensle söksem dişini
Yüz bininin çaya döksem leşini
Bu kin benden Vallahi de gidemez
Bin gâvur kellesi bir kin ödemez.*

*Bütün dünya bilir Türk'ün farkını
Yunan'ın başına yakan çarkını
Kulhanlarda yaksam beşbin kırkını
Bu kin benden vallahi de gidemez
Bin gâvur kellesi bir kin ödemez.*

*Kırk binini süngü ile pullasam
Seksen binini cehenneme yollasam
Yüz binini ipe çekip sallasam
Bu kin benden vallahi de gidemez
Bin gâvur kellesi bir kin ödemez...*

BATI TRAKYALI MÜMTAZ ŞAHSİYETLER

GÜMÜLCİNELİ MUHAMMED OĞLU HÜSEYİN HÜSNÎ PAŞA

Hazırlayan: Arş.Gör. Cevat İZGİ

Doğum yılı hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığımız Hüseyin Hüsnî Paşa⁽¹⁾ aslen Gümülcinelî⁽²⁾ olup Mısır'da yetişen değerli matematik âlimlerinden ve hikâyecilerdendir. Çeşitli okullardan sonra Mühendis Okulu (Medresetü'l-Hendese)'nu bitirdi. Bu okulda "hoca" rütbesine yükseldi. Matematik bilimsini okuttuktan sonra, 1852 yılında yazıcı ve el-Yekâyü'l-Misriyye⁽³⁾ gazetesinin Türkçe muhahhihi olarak Bulak Matbaası'na geçti. 1861 yılında, adı geçen matbaanın tanzim memuru oldu. 1862 yılında matbaa nâzırlığı Abdurrahman Rüşdî Paşa'ya verilince, Said Paşa'nın emriyle, matbaanın nâzir vekillğine getirildi ve matbaanın kazancına ortak oldu ve kaymakam rütbesine yükseldi. 1865 yılında matbaa, hükûmet konağına (ed-Dâiretü's-Seniyye) taşınınca, matbaanın nâzırlığına getirildi ve miralay oldu. 1867 yılında, İsmail Paşa⁽⁴⁾ ile birlikte, Paris sergisini görmek için Fransa'ya gitti. Fransa'dan başka Avrupa'nın birçok yerini gezip dolaşarak, buralardan matbaa için gerekli âlet ve malzeme satın alıp getirdi. 1867 yılında ikinci def'a Londra'ya gitti. Oradan, kâğıt fabrikası kurmak için malzeme getirdi. Kâğıt fabrikasını 1868 yılında, Nil kıyısındaki Bulak Matbaası yakınında kurdu. Sağlam âletler ve makinalar temin etti. Bu işleri yoluna koymada çok

güçlük çekti. Güzel baskı tekniği ile ilmi halka ulaştırma, devlet matbaası ruhunu diriltip şöhretini bütün dünyaya yayma uğrunda büyük emek çekti.

Bulak Matbaası, 1873 yılında Viyana'da açılan umumî sergide, bastığı kitapların sergilenmesi dolayısıyla adsız bir kitapçık yayımlamıştır. Bu kitapçık, matbaanın çeşitli faaliyetleri ve sergilerin açılmasının faydaları hakkında bilgiler verir. İçinde çe-

(1) Hakkında bkz. Cemil el-Azm, es-Sirru'l-Masûn, s.115; Serkis, Mu'cemu'l-Matbû'âtü'l-Parâbiyye, s.768; ez-Zirikî, el-A'lâm, II, 235; el-Kehhâle, Mu'cemu'l-Mu'ellifin, IV, 4.

Ali Mubârek Paşa, el-Hitatu't-Tevfikkiyyetü'l-Cedide li-Misr el-Kâhire ve Mudunihâ ve Bilâduhâ'l-Kadime ve's-Schîre, 1982 Kâhire, II, 324, 327; Ebû'l-Furûh Radvân, Târihu Matba'ati Bulak ve Lemhatun fi Târihi't-Tibâ'a fi Buldanî's-Sarkî'l-Evsat, 1953 Kâhire, birçok yerde; Cemâluddin es-Seyyâl, Târihu't-Terceme ve'l-Hareketü's-Sekâfiyye fi Asri Muhammed 'Alî 1951 Kâhire, s.140, 199.

(2) Bu isim kaynaklarda "Gümürcine" şeklinde geçmektedir. Kelime, Gümülcineliler arasında bu şekilde de kullanılmaktadır. Esâsen 1 r değişimi pek çok dilde görülen bir ses hâdisesidir. Hüseyin Hüsnî Paşa, Kâhire'de, bu yer adını, bu şekilde telaffuz etmiş, dolayısıyla isim bu şekilde bilinmiş olmalıdır.

(3) Kâhire'de Bulak Matbaası'nda basılan bu gazetenin İstanbul kütüphânelerinde bulunan sayıları için bk. Hasan Duman, İstanbul Kütüphâneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Kataloğu 1828-1928, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi yay., 1986 İstanbul, s.441-442.

şitli kitaplardan ve matbaadaki hurûfattan örnekler vardır. ed-Dâiretü's-Seniyye zamanındaki bazı Bulak basmalarının bir listesi de bulunmaktadır. Hepsinin -basmaların listesi dışında- Türkçe tercümesi vardır. Kitapçığın 33 sayfası Arapça, 13 sayfası da Türkçe'dir. Az bulunur. (Târihu Matbaati Bulak, s.190, not 3)

Hüseyin Hüsnî, 1880'de mütemâyiz, 1882'de de Paşalık rütbesini aldı. Paşa'nın birinci dönem matbaa nâzırlığı 1865-1880; ikinci dönem nâzırlığı ise 1882-1886 yılları arasındadır. Birinci dönem Kâğıthâne (Kâğıt Fabrikası) kâtip ve nâzırlığı 1868-1872, ikinci dönem kâtip ve nâzırlığı da 1880-1881 yılları arasındadır.

İs'âfu'l- Es'âd bi-mâ hasale li-Şâpûr el-Avvâd⁽⁴⁾ ile yine aynı matbaada, 1874 yılında basılan ed-Dürrü's-Nesîr fi'n-Nasîha ve't-Tahzîr vardır. İkisi de Türkçe'den çevrilmiştir. 1303/1886'de öldü.

Gece gündüz demeden iyi ve güzel çalışmalarıyla halka hizmet etti. Sonunda bir gün Ölüm Meleği onu Allah'ın rahmet katına, iyilik evine çağırdı. O da bu çağrıya uydu. Ruhu Cennet duraklarında sevinç içinde sevenlerle buluştu.

Ölümü üzerine Bulak Matbaası'nın başmusahhihlerinden ergin âlim, olgun edip, büyük üstat eş-Şeyh Muhammed el-Hüseyinî, onun kemâlini gösteren bir kelâm ederek, "temiz ve pak bir nefis, yüksek bir rûh, herkesten cömert, her girişimcinin çalışmasını açıkça belirttiği zekî, iyilikte değeri ölçülmez faziletli, Güneş ile Ay'dan üstün olgunluk, görüşleriyle karanlıkları aydınlatan lâmba, parıltısıyla güçlükleri çözen kor, halkın gözünde büyük himmetli, bol sağanak, halkın gönlünde taht kuran, övgüleri alanında koşan kâşî atın (:kalemin), onu öğmeğe başladığında tökezleyeceği çok değerli..." nitelikleriyle tanıttığı Bulak'taki Yüce Mısır Devlet Matbaası Nâzırı rahmetli Hüseyin Hüsnî Paşa'yı çok özledim dedikten sonra yazısını şöyle sürdürmüştür:

"Mevlâ'sının dâvetine icâbet etti. Hicrî 1303 yılı Cumâdêlâhire'sinin 13. Cuma gecesi, Allah'ın rahmet ve rızâ evine geçti. Kerîm Mevlâ'sına kavuştu.

Rûhu Na'im cennetlerinde ağırlandı. Halk cenâzesini uğurladı. Her yandan cenâzesine akın etti. Halk üzüntülerinin şiddetinden cenâzesine sendeleyerek geldi. Vefât günü görülecek bir gündü. Halk onun başına geleni büyük musibetler arasında saydı. Cenâzesi gerçekten çok sayıda bir cemâat olduğu hâlde gâyet muntazam bir şekilde taşındı. Halk içinde, durumun sekînet, vakar ve heybetini görüp de heybetin şiddetinden dolayı ağlamayan kalmadı. Cenâzesi ve cenâzesini uğurlamağa gelen büyük topluluk, kendisinin rahmetle gittiğini göstermektedir. - Yüce Allah kendisinden râzî olsun- İmâm Hüseyin Mescidi'ne değin cemâat ona salâvât getirdi. Mescid'de çok büyük bir cemâat İkinci namazını müteâkip cenâze namazını kıldı. Nâşını -salât ile selâm üzerine olsun- Resûlullâh'ın kızı oğlunun maksûresine (: Dört yanı taş duvarla çevrili kabrine) koydular. (Na'im cennetine uğurlandı. Allah rahmet eylesin...)"

Aynı matbaanın musahhihlerinden edip ve şâir eş-Şeyh Tâhâ b. eş-Şeyh Mahmûd Katariyyetü'd-Dimyâtî de bir mersiye yazmış ve mersiyesinde vefâtına şu târihi düşürmüştür:

Fî henîyy el-Na'im adhâ Hüseyin: 1303 h.

10 65 201 819 128

Bu söz, "Hüseyin, Na'im cenneti safâsında kuşlukladı." demektir.

(4) İlk Mısır hâdividir. Mısır vâlisi İbrâhîm Paşa'nın oğlu olup 16,5 yıl süren hâkimiyeti boyunca, lükse de haddinden fazla yer veren çok büyük imâr, kültür ve reform hareketleri ile uğraştı. 2 Mart 1895'te Emîrgân'daki köşkünde öldü (bk. İA, V/II, 1115-1119).

(5) İs'âfu'l-Es'âd için bk. İzâhu'l-Meknûn, I, 78; Fihristü Dâily'l-Kütübî'l-Misriyye, IV, 9; İki eser için bk. el-A'âm, II, 235; Mu'cemu'l-Matbûât, s.768; Hareketü'l-Terceme bi-Mıs, s.106.

Acaba bu eser, ilk baskısı 1272 (1856)'de İstanbul'da yapıldıktan sonra 5 def'a daha basılan "Hikâye-i Şâpur Çelebi"nin tercümesi mi? (bk. M.Seyfettin Özege, Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu, II, 569). Bunun tespiti için iki eserin karşılaştırılması gerekir.

POMAK TÜRKLERİNDE SOYADLARI

Mehmet HAKSES

Batı Trakya'nın Rodoplar bölgesinde yaşayan Pomak Türkleri'ne hem Yunanlılar, hem de Bulgarlar sahip çıkmaktadırlar. Her iki taraf da, Balkanlar'daki Türklerin sayısını az göstermek için Pomakları Türkler'den ayrı bir kavim olarak kabul etmekte, bu hususta da büyük gayret sarfetmektedirler. Ya da bunları kendilerinden saymaktadırlar. Oysa Pomakların Türk soylu oldukları tarihen sabittir. Balkanlar'a nereden, ne zaman, nasıl ve niçin geldikleri bilinmektedir...

Pomak Türkleri'nin Türklüklerine delâlet eden bir husus da kullandıkları soyadlarıdır. Öteden beri izleyip gözlediğim çok ilginç soyadları taşımaktadırlar. Nesilden nesile intikal eden, tamamı Türkçe olan; sıfat, meşrep, meslek, memleket, askerî rütbe ve hatta saray görevlileri ünvanı olan bu soyadları ova Türklerinde bile yoktur. Bu neden böyledir, Pomaklar nasıl ve niçin bu güzel soyadlara sahip olmuşlardır? Gerçekten bu husus, araştırmaya değer bir konudur. Bunu uzmanlarına havale ederek soyadlarından bir liste sunuyorum:

Aşık-Avcı- Çilingir-Helvaci- ihtiyar-Kahraman- Çavuş- Kınalı, Derviş- Onbaşı- Yüzbaşı-Binbaşı- Paşa- Kâhya- Giritli- İstanbul- Pehlivan-Sincap- Karadayı- Kısabacak- Kırmacı- Kuru- Kara-Beyaz- Urgancı- Semerci.....

Bu listeyi uzatıp yüzlercesini soymak mümkün. Aşağıdakiler daha da enteresan. Kıymetleri anlaşıl-sın diye yanlarına izahatları da verilmiştir:

- 1- BOSTANCI** : Bostan işleten kimse, Osmanlı tarihinde saray muhafazasına ve şehir güvenliğine bakmakla görevli olan asker.
- 2- HASEKİ** : Osmanlı sarayında görevli silâhlı muhafızlara verilen ünvan.
- 3- ÇELEBİ** : Efendi, kibar, görgülü, nazik ve ince kimse, bay. (Ayrıca Anadolu'da bir kısım topluluklarda başkanlık görevini gören ve Hacı Bektaş soyundan geldiği kabul edilen kimse, -Beşinci Osmanlı Padişahı'nın lâkabı- Çelebi Sultan Mehmet v.s...)

- 4- KANBER** : (veya KAMBER): Hz. Ali'nin kölesinin adı -sadık hizmetkâr, Erkek adı (Arzu ile Kanber).
- 5- KOCA** : Bilinen anlamlarından başka "akıllı, tedbirli" gibi anlamları da vardır. Tarihte "Bay Koca", "Akça Koca" "Koca Ragıp Paşa"... gibi isimler var.
- 6- NİZAM** : Bilinen manalarından başka eskiden, "Muntazam, disiplinli, yeni sistem asker" ve "Ordunun birinci nizamiye sınıfı" anlamına da kullanılmıştır.
- 7- ORUÇ** : Tarihi bir isimdir. Oruç Bey, Oruç Reis'i hatırlatır.
- 8- PANDIR** : (PANDUR): Osmanlı devletinde Rumeli'de derbentçi, kır bekçisi gibi koruyuculukla görevli kimse-Düzenli bir birlikten olmayan piyade asker.
- 9- PEÇENEK** : Balkanlar'da yaşamış olan göçebe bir Türk kavmi.
- 10- SUBAŞI** : Su işlerine bakan ve dağılımını sağlayan kimse, Çiftlik kâhyası- Osmanlı'da belediye baş müfettişi.
- 11- SÜVARI** : Atlı, atlı asker.
- 12- TATAR** : Tatar Türklerinden olan- Osmanlı'da posta görevlisi.-

Bu tarihi ve anlamlı soyadlarının da listesini uzatmak mümkün. Ben sadece bir düzine örnek sundum. Bunların hepsi gerçek isimlerdir. Kişilerin nüfus cüzdanlarında halen yazılıdır.

Batı Trakya Türklerinin soyadları, genellikle küçük isim olarak da kullanılan, "Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin..." gibi isimlerden, ya da "Ahmet oğlu, Mehmet oğlu..." gibi soyadlardan oluşurken, Balkan kollarındaki bu soyadları insana ister istemez şerefli tarihimizi, Osmanlı'yı ve Türklüğü hatırlatıyor. Aksini düşünmek mümkün değil...

Balkanlar'da bir soyadı kanunu uygulanmadığına göre sahi bu insanlar bu soyadlarını nasıl aldılar acaba???? !!!..

BATI TRAKYA TARİHİNİN NİRENGİ NOKTALARI*

M.Ö. 2000-1200 -Trakların bölgeye yerleşmesi. Daha sonra 1361 yılına kadar Batı Trakya'da İskitler, Persler, Galliler, Daklar, Alanlar, Makedonlar, Atinalılar, Doğu Romalılar hâkimiyet kurmuşlardır. İskit Türklerinden başka sırasıyla

M.S. 4. yy'da Hun,

5. yy'da Avar,

9. yy'da Peçenek

11. yy'da Kuman Türkleri bölgeye yerleşmiş ve hâkimiyet kurmuşlardır.

1363-1913 -Batı Trakya'da Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyeti.

3 Mart 1878 -Ayastefanos Andlaşması ile bölgenin Bulgaristan'a bırakılışı kararının alınması.

4 Mart 1878 -Rodop Türk Muvakkat Hükümeti'nin kuruluşu.

10 Ağustos 1913 -Balkan ülkeleri arasında yapılan Bükreş Andlaşması ile bölgenin Bulgarlara bırakılışı.

31 Ağustos 1913 -Garbî Trakya Hükümeti Muvakkatesi'nin kuruluşu. Bu hükümet 25 Ekim 1913'de yönetimi kaybetmiştir. İlk Türk Cumhuriyetini kurmuş olan bu Hükümet Osmanlı İmparatorluğu ile ilişkisini keserek görev yapmıştır.

29 Eylül 1913 -Osmanlı-Bulgar görüşmeleri sonunda imzalanan İstanbul Andlaşması ile bölgenin Osmanlı İmparatorluğu tarafından Bulgarlara bırakılışı.

2 Ekim 1913 -Garbî Trakya Hükümeti Muvakkatesi'nin ilanı. Batı Trakya, 1913 ile 1918 yılları arasında fiilen ve hukuken Bulgar egemenliğinde kalmıştır.

1-14 Kasım 1913 -Atina Andlaşması ve 3 Numaralı Protokolü'nün Yunanistan tarafından imzalanışı. Protokolün 15. maddesi ile azınlık özel okulları tanınmış, bunların gelir kaynaklarına dokunulmayacağı ve eğitimin azınlık dilinde yapılacağı hükmü getirilmiştir.

30 Temmuz 1915 -Garbî Kurtuluş Komitesi' (II. Cunta Hükümeti'nin kuruluşu. 27 Eylül 1917'de dağılmıştır.

10 Kasım 1918 -Garbî Trakya Komitesi'nin kuruluşu. Komite 22 Mayıs 1920 tarihine kadar mücadelesini sürdürmüştür.

20 Ekim 1919 -Müttefiklerarası Batı Trakya Türk Hükümeti'nin kuruluşu. 23 Mayıs 1920'de faaliyetine son verilmiştir.

27 Kasım 1919 -Müttefiklerle Bulgaristan arasında Neuilly Andlaşmasının imzalanışı ve Müttefiklerin yönetimi ele alışı. Bu yönetim 23 Mayıs 1920'ye kadar sürmüştür.

22 Mayıs 1920 -Yunanistan'ın 4 Ekim 1919'da

*Bu yazının büyük bir kısmı Ankara Batı Trakyalılar Derneği Araştırma Kurulu'na, son bir yıllık kısmı ise dergimiz Araştırma-İnceleme Kurulu'na hazırlanmıştır.

- başlattığı Batı Trakya işgalini tamamlaması.
- 25 Mayıs 1920** -Batı Trakya Devlet-i Muvakkatesi'nin kuruluşu. Bu Hükümetin yönetimi 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Andlaşmasına kadar devam etmiştir.
- 3 Temmuz 1920** -1920/2345 sayılı Müftüler ve Başmüftü seçimiyle, İslâm Cemaatlerine ait Evkaf Gelirlerinin Yönetilmesine ilişkin Yunan yasasının yürürlüğe girmesi.
- 10 Ağustos 1920** -Müttefikler ile Yunanistan arasında Sevr'de yapılan görüşmeler sonunda Trakya (Yunan Sevr'i) Andlaşması'nın imzalanışı. Bu anlaşma ile Batı Trakya'nın Yunanistan'a resmen devri gerçekleşmiş ve azınlıkların koruma altına alındığı Yunanistan tarafından kabul edilmiştir.
- 30 Ocak 1923** -Yunan ve Türk Haklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol'ün imzalanışı. Bu mübadele kanunu 30 Ekim 1918 öncesinde yerleşmiş İstanbul Rumları ile Batı Trakya Müslüman Türklerini gayri mübadil saymaktadır.
- 24 Temmuz 1923** -Lozan Andlaşmasının imzalanışı. Artık Yunanistan yönetimine girmiş olan Batı Trakya azınlığının hakları bu Andlaşmanın 37 ilâ 45. maddeleri ile kesin olarak teminat altına alınmıştır.
- 1 Aralık 1926** -Atina İtilâfnamesi'nin (Atina Anlaşması) imzalanışı.
- 1927** -İskeçe (Ksanthi) Türk Birliği (İTB) adlı derneğin kuruluşu. Bu dernek faaliyetlerini 1984 yılına kadar sürdürebilmiştir.
- 1928** -Gümülcine (Komotini) Türk Gençler Birliği (KTGB) adlı derneğin kuruluşu. Bu dernek de 1984 yılında Yunanistan tarafından kapatılmıştır.
- 10 Haziran 1930** -Ankara Mukavelenamesi'nin (Mübadele-i Ahaliye Mütedair Lozan Muahedenamesi) imzalanışı.
- 30 Ekim 1930** -Türk-Yunan İkâmet, Ticaret ve Seyrüsefain Anlaşmasının imzalanışı.
- 1936** -132 sayılı okul kitapları hakkındaki azınlık haklarına yönelik Yunan yasasının ilânı.
- 1938** Batı Trakya Türk Gençler Birliği (BTTGB)'nin kuruluşu. 1984 yılında Yunanistan tarafından kapatılmıştır.
- 1539 sayılı Hazineye Ait Arazinin Korunmasıyla ilgili Yasa'nın yürürlüğe girişi. Vekil bırakmadan Yunanistan'ı terkeden kişilerin mülklerinin hükümetçe yönetilmesini öngören bu yasa bahane edilerek pek çok azınlık arazisi kamulaştırılmak istenmektedir.
- 1938** -1336 sayılı Sınır ve Kıyı Bölgelerinde Alım-Satım Hakkının Kullanılmasının Yasaklanması Hakkında İhtiyaca Mebni Kanunu'nun ilânı.
- 1941** -Almanya'nın ve desteklediği Bulgaristan'ın Batı Trakya'ya girişi.
- 1942** -İngilizler tarafından kışkırtılan Yunan milis kuvvetlerinin Batı Trakya'daki Türklere saldırımları.
- 1944** -Almanya'nın desteği ile Batı Trakya'ya giren Bulgaristan'ın bölgeyi terkedişi.
- 1945** -182 sayılı yasa ile savaşta düşmanla işbirliği yaptığı öne sürülen azınlıkların topraklarının istimlak edilişi.
- 1948** -821 sayılı Anadasmus (toprakların birleştirilmesi) kanununun yürürlüğe girmesi.
- 1949** -Yunanlılarla omuz omuza verip, yurttaş olduğu ülkenin topraklarına giren İtalyanlara çete savaşlarıyla karşı koyan Batı Trakya azınlığının başarılarının Yunanlılar tarafından kahramanlıkla ödüllendirilmesi.
- 5-6 Haziran ve 28 Eylül 1949** -Batı Trakya azınlık cemaatinin yönetim kurullarının seçimi ile ilgili Kral iradelerinin ilânı.
- 20 Nisan 1951** -Türk-Yunan Kültür Anlaşması'nın imzalanışı. Bu anlaşma, karşılıklı burs vb. verilmesini, okul kitaplarındaki yanlışların düzeltilmesini vb. öngörmektedir.
- 15 Ağustos 1952** -2185 sayılı Kamulaştırmaya İlişkin Yunan Yasası'nın yürürlüğe girmesi. Bu arazi istimlak kanununa göre 250 ve 500 dönümden fazla azınlık toprakları başkalarına dağıtılmıştır.
- Aralık 1952** -Türk Cumhurbaşkanı Celâl Ba-

- yar'ın Batı Trakya'yı ziyareti ile Celâl Bayar Lisesi'nin açılışı.
- 27 Ağustos 1953** -2536 sayılı Hudut Mıntıkasındaki Metruk arazinin Müsadere-si Kanunu'nun yürürlüğe girişi. Bu kanunla, II. Dünya savaşın-da Yunanistan'ı terkettikleri ge-rekçesiyle birçok azınlık arazisi istimlak edilmiştir.
- 1954** -3065 sayılı Mareşal Papagos Kanunu adıyla da anılan Azın-lık Okulları Eğitim Kanunu'nun yürürlüğe girişi. Bu kanun ile Türk azınlık okul-larına "Türk" kelimesi yazılı levhalar asılmıştır.
- 1956** -Batı Trakya azınlığı için kara günlerin başlaması.
- Temmuz 1956** -Gümülcine'nin en yoksul köy-lerinden olan Müsellim köyü topraklarının azınlıkların elin-den alınıp Rum halka dağıtılması.
- 24 Aralık 1957** -Azınlıkları imhaya hedef alan saldırıların başlaması. Karaoğlan Köyünde bir kahve-nin basılması ve bazı Türklerin ağır yaralanması.
- 25 Mart 1960** -Eğitimle ilgili baskıların for-masyonlu öğretmenlerin kıyı-mıyla başlaması.
- 1963** -Rumların Kıbrıs'ı Yunanistan'la birleştirmek için Türkleri yo-ketme plânına paralel olarak Batı Trakya'daki Türk azınlığın zaten var olan sorunlarının huz-lu tırmanışı.
- 4 Ağustos 1965** -Batı Trakya azınlıklarının tar-la, ev, dükkan vb. taşınmaz mal satın almaları ve kiralamalarının yasaklanması. Bu tarihten günümüze kadar azınlık mensupları gayrimenkul alamaz olmuştur.
- 21 Nisan 1967** -Papadopoulos başkanlığındaki cunta'nın işbaşına gelişi ve azın-lık için kara günlere geçiş. Bu yıl içinde evler en uygunsuz vakitlerde jandarmalar tarafın-dan basılmış, azınlık mensupla-rı dövülmüş, çeşitli işkencelere maruz bırakılmış, tuzaklar ku-rularak yaralanmış, öldürülmüş-tür. Sudan sebepler, çeşitli iftiralarla karakola götürülen azınlık kadınları her türlü işken-ceye ve tecavüze uğramışlardır. Para koleksiyonunda Türk pa-rası olan bir azınlık mensubu Yunan makamlarınca suçlu gö-rülebilmiş, tutuklanmıştır. Yunan ordusundaki sistemli Hı-ristiyanlaştırma çalışmaları da bu yılda başlamıştır.
- 1968** -65 sayılı Cemaat Heyetleri ile il-gili Yunan yasasının yürürlüğe girişi. Bu yasa ile kanun ve And-laşmalar gereği oluşturulmuş azınlık Cemaat Heyetleri dağıtıl-mıştır.
- 22 Şubat 1968** -Türk-Yunan Dışişleri Bakanlı-ğı temsilcilerinin atanması. Bu temsilciler, Viyana'da Batı Trakya ile ilgili bir rapor hazırlamış ve bu rapor Londra'da in-celenmiştir.
- 1968** -Yunan anayasasında Hristiyan olmayanların devlet memuru o-lamayacağı hükmünün yer alması.
- 20 Aralık 1968** -Türk-Yunan Karma Kültür Protokolü'nün imzalanışı. Ancak, Batı Trakya azınlığına yeni haklar getiren bu protokol, Yunanistan tarafından işlemez hale getirilmiştir.
- 7 Ocak 1970** -Gümülcine Türk Gençler Birli-ği'nin tabelasındaki "Türk" ke-limesinin Yunan yetkilileri tarafından ortadan kaldırılması.
- 1970** -Anadasmus kanununun uygu-lanmaya sokuluşu. Azınlıklara ait toprakların, bir başka yöntem olan birleştirme usulüyle gasbedilmeye başlanışı.
- 21 Ocak 1972** -1109 sayılı okul encümenlerinin yetkilerini fiilen ortadan kaldı-ran ve eğitimde baskıyı arttıran kanun hükmündeki kararname-nin yürürlüğe girmesi. Bu Yu-nan kararnamesi ile Mareşal Papagos Kanunu'nun bazı mad-deleri Batı Trakya azınlığı aley-hine değiştirilmiş "Türk Okulu" ibareli tabelalar "azınlık okulu" ibareli tabelalar haline getiril-miştir. Okul encümenlerinin za-ten sınırlı olan yetkileri tamamen ortadan kaldırılmıştır.
- 3 Mart 1972** - Yunan hükümet genelgesiyle azınlık ilkokullarındaki tabela-lardan Türk kelimesinin çıkarıl-ması.
- Kasım 1972** -Batı Trakya'daki azınlığın kre-di taleplerinin Yunan makamlarınca reddedilmeye başlanması.
- 22 Aralık 1972** -Şimdiye kadar faili meçhul ki-

şilerce hedef seçilen camilerin bu defa Yunan devletince hedef alınması ve Tabakhane Camii'nin yıktırılması.

Aralık 1972 -Yunanistan mahalli makamlarınca alınan karar gereği soydaşlarımızın otomobil alım ve satımlarının kesinlikle yasaklanması.

1972 -1260 sayılı şehir, köy gibi yerlerin haberleşme, yazışma, basın ve teşkilâtlarında azınlık dilindeki adların kullanılmasını yasaklayan kanunun yürürlüğe girişi.

5-6 Şubat 1973 -Türkçe radyo dinlenmesi, plâk, teyp gibi araçlarla da olsa Türkçe müzik dinlenmesi, Türk filmi seyredilmesi,, Türk televizyonunun seyredilmesinin yasaklanması.
Bu yüzden bugüne kadar çeşitli cezalandırmalarla azınlık halkının sindirilmesi yoluna gidilmiştir.

8 Mart 1973 -Bölgede dağıtılan "Türlere ölüm" yazılı bildirilerle tehditlerin artırılması.

1973 -Azınlıklara miras yoluyla intikal eden her türlü gayrimenkulün tasarruf hakkının vilayetlerdeki özel bir komisyonun müsaade ve takdirine bırakılması. Azınlık arazileri bu yolla ve "Umumun Indifasında Arazi", "Mera", "İşlenmeyen Arazi" gibi bahanelerle hazineye maledilmeye başlanmıştır.

20 Temmuz 1974 -Yunanistan'ın Kıbrıs'ın ilhakı için yaptığı darbeden sonra Yunan işgali ve mezalimini önlemek amacıyla başlattığı Barış Harekâtı bahane edilerek, Yunan tanklarının Batı Trakya'daki azınlık köylerini kuşatışı, azınlıklara ait dükkanların tahrip edilmesi ve yağmalanması, esnafa ödenmeyecek miktarda para cezalarının verilmesi, azınlık gençlerinin esir muamelesi görmeleri ve "Thebai" kampında esir tutulmaları, azınlıklara ait 3280 dönüm toprağın Rumlar tarafından gasbedilmesi, yüzlerce Batı Trakyalı azınlığın göçe zorlanması ve sebepsiz olarak Yunan vatandaşlığından çıkarılması, 40 bin Yunan askeri ile 30

bin ELAS gerillasının Batı Trakya'ya yerleştirilmesi.

9 Haziran 1975 -Yeni Yunan Anayasası'nın kabulü.

Bu yeni anayasanın Kişisel ve Toplumsal Haklar başlıklı bölümünün 4. maddesinde "Bütün Yunanlılar yasa karşısında eşittir" denilmektedir.

13 Haziran 1975 -İskeçe'de Antikas EAOXH örgütüne Türklerin yokedileceğine dair bildirilerin dağıtılması.

1975 -Yunanistan'ın 1974'de başlattığı açıktan açığa saldırıların en yoğun olduğu yıl bu yıl olmuştur.

Çeşitli örgütlerce Batı Trakya azınlığını hedef alan ölüm tehdidi ihtiva eden mektup, ilân ve duvar yazılarının sıklaştığı, camilere ve azınlıklara ait binalara saldırıların sürdürüldüğü yıl...

1976 -1975 yılında tehditler alan azınlık mensuplarının tuzaklar kurularak öldürülmeye başlanması. Mezarlıkların dahi tahrip edilmesi.

Dedeoğlu, Susurluk ilkokulları ile Miri köyü Camii bu yıl içinde yakılmıştır. Hüseyin Baca ile Enver Osman bu yıl içinde (12.11.1976) çalıştıkları Yunan bandıralı Theopaes adlı gemiden kaybolmuşlardır.

Olayların faillerinin çoğu yakalanmamış, yakalananlar ise tutuklanmamıştır.

1977 -694 sayılı Batı Trakya Azınlık Okullarına İlişkin Yunan Yasası'nın yürürlüğe girmesi.

Bu yasa ile azınlık okullarının yönetimini üstlenmesi gereken Cemaat yönetim Kurullarının yetkisi hemen hemen tamamen ellerinden alınıp Yunan valilerine verilmek istenmiştir. Böylece başta Lozan Andlaşması olmak üzere azınlık haklarını belirleyen anlaşmalar rafa kaldırılmış ve azınlık eğitiminin genel eğitimle farkı kalmamıştır.

-695 sayılı Azınlık okulları ile Selânik Özel Pedagoji Akademisi Öğretim ve Denetim Kadrosunun Sorunlarının Çözümüne İlişkin Yunan Yasası'nın yürürlüğe girmesi.

Yunanistan tarafından gayri resmî olarak yürütülen politika resmîyete dökülmüş ve azınlık okullarında Selânik Özel Pedagoji Akademisi mezunlarının görev alması karara bağlanmıştır. Aynı zamanda okul encümenlerinin fonksiyonu ortadan kaldırılmıştır. Böylece öğretmenlerini seçmek durumunda, encümenlerin fonksiyonları Lozan andlaşmasına aykırı olarak ortadan kaldırılmıştır.

1977 -Rodop ili Ambarköy'de topraklarının ellerinden alınmasını engellemek isteyen azınlık köylülerine Yunan polisinin ateş açıp 50 azınlık mensubunu yaralaması.

Mayıs 1978 -Gümölcine'de 4.000 dönüm Batı Trakya azınlığına ait tapulu arazinin Yunan makamları tarafından sanayi sitesi yapmak amacıyla kamulaştırılması.

1978 -55367-55368-55369 sayılı Yunanistan bakanlık kararnameleleri ile azınlık okullarındaki Türkçe ders ve dersane sayısının azaltılması.

18 Eylül 1979 -Yunanistan Milli Eğitim ve Din İşleri Bakan Yardımcısı Hritos Karacas'ın Batı Trakya azınlığının vakıflarıyla ilgili 1091 sayılı karar tasarısının Yunan meclisinde kabul edilmesi. Tasarıyla azınlığın eğitim, sosyal, kültürel gelirlerini temin eden vakıf yönetimi andlaşmalarına aykırı olarak İskeçe ve Rodop valilerine devredilmiştir. Batı Trakya azınlığının ayakta kalmasını sağlayan ve haklarını teminat altına alan tüm andlaşma ve kanunlara ters düşen ve gösterilen büyük tepki yüzünden henüz uygulanmaya konmamış olan bu kanunun uygulanmaya konulması halinde Batı Trakya azınlığının cemaat olarak ayakta durması mümkün olmayacaktır.

1980 -Gümölcine'de Türklere ait 3000 dönüm verimli arazinin üniversite yapımı, 4300 dönüm verimli arazinin askerî bölge yapılması bahanesiyle kamulaştırılması.

1982 -Batı Trakya Müslümanları Yüksek Tahsilliler Derneği'nin kurulması.

-İnhanlı (Evlalon) arazi uyuşmazlığı olayları. Tapulu arazileri ellerinden alınan 100 kadar Batı Trakyalı azınlığın açlık grevine gidişleri ve Dünya kamuoyunun Yunanistan'a gösterdiği tepki.

7 Mart 1983 -Ortak Pazara bağlı Avrupa Parlamentosu milletvekillerinden, İngiliz John D.Taylor ve Ian Paisley'in "Batı Trakya Raporu" ve karar tasarısını Avrupa Parlamentosu'na sunmaları.

17-18 Kasım 1983 -Gümölcine ve köylerinde ho-parlörle ezan okunmasının yasaklanması.

Kasım 1983 -Yunanistan'ın Batı Trakya azınlığına uyguladığı baskıların Batı Almanya'daki Batı Trakya dernekleri tarafından Avrupa Parlamentosu'na yazıyla bildirilmesi.

6 Mart 1984 -Yunanistan Milli Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı Ortaöğretim Program Tatbik Müdürlüğü'nün 6.3.1984 tarih 62/640 sayılı genelgeyle Türkçe öğrenim yapan Ortaokul ve Liselerde sınıf geçme ve okul bitirme sınavlarının Yunanca yapılmasını istemesi.

11 Mayıs 1983 -Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi üyesi 9 ülkeye mensup 18 parlamenterin Batı Trakya azınlığına uygulanan baskılarla ilgili raporu Başkanlık Divanı'na vermeleri.

Bu rapor Avrupa Konseyi'nde Avrupa'nın diğer ülkelerindeki azınlıklarla ilgili dosyayla birleştirilmiştir.

2 Haziran 1984 -Gümölcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi'nin vefatı.

2 Eylül 1984 -İskeçe ve Rodop illerinde vergi daireleri tarafından azınlık esnaf, avukat, doktor ve gazetecilerine milyonlarca Drahmi tutarında cezalar kesilmesi.

1984 -İskeçe'nin Koruköy (Akarpon) ve Boyacılar (Vafeika) köylerindeki tapulu azınlık arazilerinin ekili olmasına bakılmaksızın Rumlar tarafından sürülmesini engellemek için tarialardan çıkmayan azınlığın üzerine güvenlik kuvvetlerinin İskeçe Valisi Fanis Donas tarafından salınması.

2 Haziran 1985 -3 Temmuz 1920 tarihli 2345 sayılı kanunun Yunanistan tarafından çiğnenerek Batı Trakya azınlığı tarafından istenmeyen Hafız Cemali Meço'nun tayinle Gümülcine müftülüğüne getirilmesi.

Müftülerin seçimle işbaşına geleceğini öngören 2345 sayılı kanunun işletilmesini isteyen ve tayine karşı çıkan Batı Trakya azınlık liderleri ölümle tehdit edilmişlerdir.

1985 -Yılın ortalarından itibaren Batı Trakya azınlığının bölgeyi terk edip, yok olmasını sağlamak amacıyla Batı Trakya dışında iş bulunacağı vaadiyle Türklerin aileleriyle birlikte nüfuslarının ve ikametlerinin bölge dışına çıkarılmaya başlanması.

Bu, Yunanistan'ın son olarak bulduğu asimilasyon taktiğidir.

-Eğitim alanındaki baskıların yoğunlaştırılması.

Pek çok Müslüman-Türk azınlık özel okulunun kapatılması.

10 Ocak 1986 -Rodop Valisi Zivis Bekos'un yasak bölgedeki Organ köyünde halka hitaben yaptığı konuşmada Türklere kendilerinin Türk olmadığını söylemesi ve çocuklarını Yunanca eğitim yapan okullara göndermeyenlerin cezalandırılacağı tehdidinde bulunması.

Şubat 1986 -Batı Trakya azınlığı hakkındaki raporun, Dünya İslâm Gençlik Teşkilatı (WAMY)'nin 6'nci Konferansında okunması.

5 Mart 1986 -Gümülcine'nin Demirbeyli (Siderades) karakoluna götürülen 32 yaşındaki Mehmet Kike'nin bir daha karakoldan çıkamayışı.

Bu olay için soruşturma yapılmamış ve M.Kike'nin ailesinin tuttuğu avukat, Yunan makamlarınca tehdit edildiği için davadan çekilmek zorunda kalmıştır.

Mart 1986 -Batı Trakya'da Dedeağaç'a bağlı Hasanlar (Avra) köyünden Kavala'ya kadar olan karayolu güzergâhı üzerinde Yunan emniyet makamlarınca Türk TIR'larının park etme ve konaklamalarına müsaade edilmemesi; bu

bölge içinde park eden TIR'lara ağır para cezası uygulanmaya başlanması.

Bu uygulamayla bölgede yoğun olan azınlığın Türk şoförleriyle görüşme imkânları ortadan kaldırılmak istenmiştir.

Mayıs 1986 -Azınlık okullarına kayıt olan Türk soylu çocukların velilerinden 80.000 drahmi kayıt parası alınmaya başlanması.

Kayıt parasını ödeyemeyecek durumda olan azınlık mensupları çocuklarını okula göndere-memektedirler.

29 Haziran 1986 -Atina'da yayınlanan Mesimv-rini Gazetesi'nde yer alan bir yazıyla Batı Trakya'ya Türklerin dağıtılması ve Batı Trakya'da ne kadar Türk varsa gitmesi gerektiğinin iktidara tavsiye edilmesi.

9 Ağustos 1986 -Tayinle İşbaşına getirilen ve azınlık tarafından istenmeyen Gümülcine Müftüsü Cemali Meço konusunda Lozan Andlaşması hükümlerine göre davranılmasını amaçlayan bir belgeyi imzaya açan Dr. Sadık Ahmet'in tutuklanması.

12.8.1986 tarihinde serbest bırakılan Sadık Ahmet, Ekim 1986 ayı içerisinde yargılanmaya başlanmıştır.

Ağustos 1986 -Beş ABD'li Parlamenterin Batı Trakya azınlığına uygulanan baskıları yerinde incelemek ve ABD Başkanı R.Reagan'ın mütefrik ülkelerdeki insan haklarıyla ilgili raporunda yer alacak bir metin hazırlamak amacıyla Batı Trakya'ya gezisi.

Yunanistan'daki fanatik basın ve yönetim, işbirliği yaparak önce geziyi iptal ettirmeye çalışmış, muvaffak olamayınca gerçekle-rin görülmemesi yolunda faaliyet yapmışlardır.

Ekim 1986 -Yunanistan genelinde yapılan mahalli seçimler dolayısıyla Batı Trakya azınlığını hatırlayan ve oy istemek amacıyla azınlığın yoğun olduğu bölgelere giden çeşitli partilere mensup belediye başkan adaylarının azınlığa yapılan baskıları, itirafları ve haklarının verileceğine dair çeşitli vaadlerde bulunmaları.

4 Ekim 1986 -İskoç eski milletvekili Celâl

ZEYBEK'in "Amerika'da bir Yunanlıya sorsanız, ben Yunanlıyım, Hristiyanım, Ortodoksum, Amerikan vatandaşıyım, diyecektir. Ben de Türk'üm, Müslümanım ve Yunan vatandaşıyım. İnsanın önce bir ırkı, sonra bir dini ve en sonra da bir tabiyeti olur.

Tabiyet değişir, din bile değişebilir ama ırk asla. Ben Türk'üm, Yunan vatandaşıyım, ülkem Yunanistan'a her şeyi veririm ama, ülkemden ırkıma, dinime, dilime, saygı gösterilmesini isterim" şeklindeki sözleri yüzünden Yunan basınınca kınanıp manevî baskı altına alınması. Özellikle siyasi-hiciv dergisi Kalamı'nın Celâl ZEYBEK hakkındaki "aramızda böyle casuslar var, bu insanların Müslüman-Yunan olduklarını söylemekle kendimizi avutuyoruz. Celâl ZEYBEK'i memleketine gönderecek bir Hristiyan yok mu?" şeklindeki suçlayıcı yayını Yunan ırkçılığının tipik bir örneğini teşkil etmiştir.

Ekim 1986 -İskeçe Koyunköy'de ikamet eden Şaban TOPÇU ile eşi Fatma TOPÇU adlı Batı Trakya azınlık mensuplarının pasaportla gittikleri Türkiye'den dönüşlerinde Kipi hudut kapısından Yunanistan'a sokulmaması ve vatandaşlıktan çıkarılması. Gereke gösterilmeksizin vatandaşlıktan atılan şahıslar, yurttaş oldukları Yunanistan'a dönememektedirler.

Ekim 1986 -İskeçe Şahinler Köyünden Arif ESKİ'nin Ekim 1986 ayı sonlarında, Türkiye'de öğrenim gören çocuğunu ziyaretten dönüşünde Atina havaalanında Yunan vatandaşlığından çıkarıldığı gerekçesiyle Yunanistan'a sokulmaması, Arif ESKİ'nin ülkesine kabul edilmesi için Yunanistan'da çalıştığı firmanın tuttuğu avukatın çabaları da sonuçsuz kalmıştır.

4 Aralık 1986 -Gümlüce Sendelli Köyünden Fuat HÜSE ve eşi Nedime HÜSE isimli azınlık mensuplarının Kipi hudut kapısından "vatandaşlıktan çıkarıldıkları" gerekçesiyle geri çevrilmesi.

Ancak şahısların Yunan uyruklu olarak haklarını arayacaklarını bildirmeleri üzerine gümrük yetkilileri kendilerini Yunanistan'a sokmak zorunda kalmışlardır.

Fuat HÜSE ve Nedime HÜSE'ye, ikamet yerleri Sendelli köyüne gidişlerinden kısa bir süre sonra Bulatköy Karakoluna çağrılarak "Belediye ve Yunan kayıtlarından silindikleri" bildirilmiştir. Daha sonra nüfus cüzdanları, oy kullanma defterleri de ellerinden alınmış ve 4 Aralık 1986 günü Türkiye'ye gönderilmişlerdir.

Aralık 1986 -Yunan vatandaşlığından çıkarılmamak için üç ayda bir Yunanistan'a giriş yapan ve son 1-2 yıldır Türkiye'de yaşamakta olan İskeçe Şahinler Köyünden Sami KOSTAR'ın Aralık ayının ilk günlerinde Kipi hudut kapısından ülkesi Yunanistan'a sokulmaması ve kendisine vatandaşlıktan çıkarıldığının bildirilmesi.

Aralık 1986 -Yunanistan dışında öğrenim imkânı bulmuş yüksek okul mezunu bilim adamı Türk soylu Batı Trakya azınlık mensuplarının Yunanca bir bildiri hazırlayarak Yunanistan'da dağıtması. Yüksek tahsilli azınlık mensupları, dağıttıkları bildirimlerde tamamen keyfi ve yasadışı bir uygulamayla DİKAÇA (Üniversitelerarası Yabancı Öğrenim Diplomalarını Tanıma Merkezi) tarafından üç yıldır tanınmayan diplomalarının tanınmasını, mesleklerini icra ederek ülkelere ve halkına hizmet etmek istediklerini, işsizlik ve açlık yüzünden ekonomik, sosyal, ailevi problemlerden kurtulamadıklarını belirtmişlerdir.

5 Ocak 1987 -Gümlüce'ye bağlı Demirbeyli ve Salmanlı Köyleri topraklarının fabrika ve yarı açık cezaevi yapılacağı gerekçesiyle Yunan Hükümeti tarafından kamulaştırma kararının alınması. Tapuları Türklere ait ve bu bölgenin en verimli arazilerinin gasbedilmesi ile köylülerin işsizlik ve çaresizlikten önce bölgeyi da-

ha sonra Yunanistan'ı terketmesi amaçlanmaktadır.

Ocak 1987 -Batı Trakya bölgesindeki Türk-İslâm Kültür eserlerinin yok edilmesinin örneği: Gümülcine Menetler Köyü Camii bahçesindeki mermer mezar taşlarının sökülüp yerine beton taşların dikilişi.

5 Şubat 1987 -Yunan basınına sansür. Yunanistan Basın ve Enformasyon Müsteşarlığı'nın, bilgisi dışında, hiçbir gazetenin Yunan Hükûmetinin azınlık politikasına ters düşecek bir yayında bulunamayacağını, aksi halde gazete sahiplerinin ve çalışanlarının ağır şekilde cezalandırılacağını bildirmesi.

9 Mart 1987 -Sirkeli Belediyesine bağlı Sınırdere Köyündeki "Sınırdere Üstü Bağları" olarak bilinen 200 dönümlük arazinin Gümülcine Mahkemesi kararı ile Orman idaresine intikal ettirilişi. Kendi mallarını işleyen Sınırdere'liler ise hapis cezasına çarptırılmışlardır.

28 Mart 1987 -İskeçe'nin tarihî camilerinden olan Hürriyet Camiine, saat 02.15 sularında meçhul şahıslar tarafından bombalı saldırıda bulunulması. İskeçe emniyeti failleri tespit için hiç bir gayret göstermemiştir.

13 Mayıs 1987 -Yunanistan Stohos Gazetesinde Batı Trakya azınlığına duyulan kinin açık bir şekilde dile getirilişi:

"Yunan devleti, Batı Trakya'da yaşayan azınlığın evlerini, mağazalarını, ibadethanelerini zaman geçirmeden kamulaştırarak bölgedeki Türk unsurunu temelden yıkmalıdır. Azınlık, başka bölgelere dağıtılarak eritilmeli, mal varlıkları kamulaştırılmalı ve camileri yıkılıp yerlerine genel tuvaletler yapılmalıdır."

15-16-17 Haziran 1987 -Yüksek tahsil diplomaları Yunanistan Milli Eğitim, Araştırma Teknoloji ve Din İşleri Bakanlığına bağlı DİKAÇA tarafından onaylanmayan 15 kadar yüksek tahsilli azınlık mensubunun Gümülcine İşçi Merkezi'nden Ropod II binası-

na yürüyüşü, II binası önünde oturma eylemi yapıları, dert ve isteklerini bir kere daha Valiliğe iletileri, tüm ilim kuruluşlarını, meslekî ve sendikal örgütleri, parti ve gençlik kuruluşları ile kitle örgütlerini ve tüm insanlık vicdanını bu büyük haksızlığa karşı mücadeleye çağırarak, "Yunan uyruklu azınlık bilim adamlarıyız, açlık ve işsizlikle karşı karşıyayız. DİKAÇA yıllardır hiç bir sebep ve gerekçe göstermeden keyfi olarak diplomalarımızı onaylamıyor, üstelik tutarlı bir cevap da vermiyor ve yaptığımız itirazlar karşısında susuyor. Bu insanlık dışı taktik bizleri zorunlu işsizliğe itiyor. DİKAÇA bu taktiği en azından Hükûmetin göz yummasıyla uyguluyor." cümlelerini havi bildirileri dağıttıkları... Türkiye aleyhine her olay ve vasıttan yararlanan, her toplantı, yürüyüş ve gösteriyi destekleyen Yunan Yönetimi tarafından masum yurttaşlık haklarını isteyen yüksek okul mezunu azınlık mensuplarının tutuklanışları.

17 Temmuz 1987 -Dedeoğlu'na Cuma günü vaaz vermek üzere giden Vaaz ve irşad heyeti üyesi İsmail Kara Ali, Dedeoğlu emniyet görevlilerince vazife yapmaktan men edildi.

9 Eylül 1987 -Batı Trakya Türk toplumunun liderlerinden Sabahaddin Galip İstanbul'da vefat etti.

20 Eylül 1987 -"Batı Trakya Türkleri I. Yüksek Şurası" İstanbul'da Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezi'nde toplandı. Batı Trakya'da yaşayan Türklerin ileri gelenleriyle, Türkiye'deki ve Federal Almanya'daki Batı Trakyalıların temsilcilerinin biraraya geldiği toplantı çok olumlu geçti.

24 Eylül 1987 -Selanik'te yapılan "Demokrasi ve İnsan Hakları" adlı konferansta Dr.Sadık Ahmet, Batı Trakya Türk toplumunun sorunlarını ihtiva eden bir bildiri dağıttı.

1-2 Ekim 1987 -Federal Almanya'daki Batı Trakya Türkleri Dernekleri yöneticilerinden oluşan 4 kişilik bir

heyet 1-2 Ekim tarihlerinde, Strasburg'ta yapılan Avrupa Konseyi sonbahar toplantısına gitmiş ve Batı Trakya'daki sorunları belgelerle konsey üyelerinin bilgilerine sunmuşlardır.

2 Ekim 1987 -Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği ile Gümülcine Türk Gençler Birliği'nin adlarında Türk sözcüğü olduğu gerekçeyle kapatılması davaları Atina'da Temyiz'de görüldü. Ancak açıklama yapılmadı.

19 Kasım 1987 -Yunan hükümet sözcüsü Rumbatis, Batı Trakya'da Türk azınlık bulunmadığını öne sürdü. Bu saçmalığa verilen cevapta T.C. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü sayın İnal Batu 20 Kasım 1987'de şu açıklamayı yaptı: "Yunanistan'daki Türk gerçeği herhangi bir Yunanlı yetkilinin Atina'daki masası başında yapacağı beyanlarla değiştirilemeyecek kadar sağlam ve kesindir..." dedi. Batı Trakya'da Türkçe eğitim yapan okullara, Türkçe olarak yayınlanan gazete ve dergilere, yıllardan beri faaliyet gösteren Türk derneklerine işaret edilen açıklamada "bütün bunlar Batı Trakya'daki azınlığın Türk olduğunun müşahhas delilleridir" denildi.

26 Kasım 1987 -Gümülcine'nin Bekirli ve Arabacı köylerindeki Türklerin 100 dönüm arazisinin Rumlara dağıtılması üzerine 150 kadar Türk Gümülcine'de Rodop valiliği önünde toplanıp durumu protesto etti.

3 Ocak 1988 -"Batı Trakya Türkleri I. Eğitim Şurası" İstanbul'da Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezi'nde toplandı. Batı Trakya'dan ilgili kuruluş temsilcilerinin katıldığı toplantıda eğitimle ilgili bütün konular tartışıldı.

4 Ocak 1988 -Delinasuh (Delinas) köyde Rum öğretmen Türk çocuklarına baskı yaparak, Türk olmadıklarını söyletmeye çalışmıştır.

5 Ocak 1988 -Batı Trakya'daki Türk derneklerinin adlarında "Türk" sözcüğü bulunduğu için aleyhine açılan davanın ve kapatılma kararının Yunan Yüksek mahke-

mesince onaylanmasının açıklanması.

15 Ocak 1988 -Türk derneklerinin kapatılmasını konu alan ve vaaz ve irşad heyetinin hazırladığı tarihi bir hutbe Batı Trakya'nın tüm camilerinde okundu.

23 Ocak 1988 -Federal Almanya'da çalışan Batı Trakya Türkleri Frankfurt'ta Yunanistan idarecilerini protesto yürüyüşü düzenlediler.

24 Ocak 1988 -Batı Trakya Türk Azınlığı Yüksek Kurulu, İskeçe Müftüsü Mustafa Hilmi başkanlığında toplandı. Türk derneklerinin kapatılması üzerine alınacak tedbirleri ve yapılacak çalışmaları tespit etti. Bir yürüyüş yapılması ve Türk çocuklarının okullara gönderilmemesi gibi hususlar bu toplantıda kararlaştırıldı. Bu faaliyetlerin zaman ve zeminini tespit için de bir yürütme kurulu kuruldu.

26 Ocak 1988 -Azınlık Yüksek Kurulu'nun 24 Ocak 1988'de yaptığı toplantıda oluşturduğu yürütme kurulu, bu tarihte toplandı. 29 Ocak tarihinde genel bir yürüyüş yapılması ve 1-3 Şubat günlerinde Türk çocuklarının okullara gönderilmemesi gibi hususları da içeren bir dizi karar aldı.

29 Ocak 1988 -Batı Trakya'da Türk derneklerinin kapatılmasını ve Yunan hükümet sözcüsünün "Batı Trakya'da Türk yoktur" şeklindeki talihsiz beyanatını protesto amacıyla "Türklüğü ispat yürüyüşü ve gösterisi" yasaklanmasına rağmen yapıldı.

30-31 Ocak 1988 -Davos zirvesi, T.C. Başbakanı Sayın Turgut Özal ile Yunanistan Başbakanı Sayın Andreas Papandreu İsviçre'nin Davos kentinde biraraya gelip iki ülke arasındaki sorunların çözümünü için yeni bir dönemi başlattılar. 9 maddeli bir de bildiri yayınladılar.

Bu görüşme münasebetiyle Batı Trakya'nın eski ve yeni milletvekilleri başbakanlara 28 Ocak 1988 günü birer telgraf çektiler. Ayrıca İskeçe Müftüsü'nün de Başbakan Turgut Özal'a çektiği telgrafa Sayın Başbakan şu cevabı mesajı gönderdi: "Yuna-

nistan Başbakanı Andreas Papandreu ile Davos'ta yaptığım görüşme ve iki ülke ilişkilerinin daha sağlıklı bir zemine oturtulması hususunda vardığımız görüş birliği vesilesiyle şahsınız ve soydaşlarımız adına göndermiş olduğunuz tebrik mesajını aldım. Nazik ifade ve temennileriniz için teşekkürlerimi belirtir, ülkelerimiz arasındaki yakınlaşmanın Batı Trakya'daki soydaşlarımız için de olumlu ve somut sonuçlar yaratacağına olan inancımı teyit etmek isterim."

- 1-3 Şubat 1988** -Türk çocukları tüm Batı Trakya'da üç gün süre ile veliler tarafından okullara gönderilmedi. Bu boykot, Türk varlığının inkârı kalkışılmasına karşı yapıldı.
- 4 Şubat 1988** -Salmanlı Köyü Rum öğretmeni Türk çocuklarını Türkçe konuşturmamış ve dövmüştür.
- 3-4 Mart 1988** -Brüksel zirvesi. Özal ve Papandreu ikinci kez biraraya geldiler. 10 maddelik bir bildiri yayınlandı. Ancak Batı Trakya Türkleri ile ilgili açık bir madde bulunmamaktadır. 26 Mayıs'ta Ekonomik ve Siyasî komitelerin, Ankara ve Atina'da toplanmaları ve 13-15 Haziran 1988 tarihlerinde Türkiye Başbakanının Atina'yı ziyaretleri bildiride yer aldı.
- 12 Mart 1988** Federal Almanya'da Batı Trakya Türk Dernekleri Federasyonu kuruldu.
- 19 Mart 1988** Bavyera Batı Trakya Türkleri Aile Birliği'nin 8. dönem genel seçimleri yapıldı.
- 10 Nisan 1988** Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Bakırköy Şubesi I. Olağan Genel Kurulu yapıldı.
- 10 Mayıs 1988** Diplomalari Dikaça tarafından kabul edilmeyen Türkiye üniversitelerinden mezun, Batı

Trakyalı Yüksek Tahsilli soydaşların protesto yürüyüşü.

- 24 Mayıs 1988** Diplomalari Yunanistan tarafından onaylanmayan Batı Trakyalı Türklerin açlık grevine başlamaları.
- 24-27 Mayıs 1988** T.C. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın Atina'yı ziyareti. Bu arada Batı Trakya azınlık temsilcileri ile görüşmesi.
- 29 Mayıs 1988** Gümülcine'de Tabakhane Camii ile Şehreküstü Camii bombalandı.
- 31 Mayıs 1988** Batı Trakya Azınlık Yüksek Tahsilliler Derneği Başkanı İsmail Rodoplu (Molla)'nun Yunanistan dışına çıkışı yasaklandı.
- 13-15 Haziran 1988** T.C. Başbakanı Turgut Özal'ın Atina'yı ziyareti ve Batı Trakya azınlık temsilcilerini kabul ederek, onlarla görüşmesi.
- 15 Haziran 1988** Federal Almanya'daki Batı Trakya Türk Dernekleri Federasyonu'ndan bir heyetin Strasburg'a giderek Batı Trakya Müslüman-Türk azınlığı ile ilgili konuları Avrupa Parlamentosuna götürmesi ve orada Avrupalı parlamenterlerle temaslarda bulunmaları.
- 22 Haziran 1988** Dr.Sadık Ahmet, Selânik Üç Hâkimli Bidayet mahkemesince yargılanarak 2 sene 6 ay hapis ve 100.000 Drahmi para cezasına çarptırıldı.
- Aynı mahkeme Vacip Kanarya isimli soydaşımızı da 15 ay hapis ve 50.000 Drahmi para cezasına çarptırmıştır.

VE BUGÜN -Batı Trakya'daki azınlığa yapılan siyasî, sosyal, manevî, ekonomik, kültürel baskıların yoğun bir şekilde ve açıkça sürdürülmesi...

ŞUBE KONGRELERİ YAPILDI

Genel Merkeze bağlı 6 şubeden 4'ü Bursa, Zeytinburnu, İzmir, İzmir olağan genel kurullarını yaparak yönetim kurullarını seçtiler. Sakarya ve Bakırköy şubeleri de Mali kongrelerini yaparak Genel Merkezin 40. olağan genel kuruluna katılmak üzere hazırlıklarını tamamladılar.

Yapılan seçimler neticesinde şube yönetim kurulları şu kişilerden oluşmuştur:

BURSA ŞUBESİ

Yönetim Kurulu

Şükrü Şankaya
Başkan
Hasan Demirci
2. *Başkan*
İrfan Derici
Sekreter
Raif Özgen
Tanıtma Başkanı
Kaşif Aziz
Veznedar
Ali Hasan Yoluç
Muhasip
Halil İsmail
Teşkilat Başkanı

Murakıplar

- 1- Mustafa Pehlivanoglu
- 2- Faik Salmanlı
- 3- Ahmet Özgen

Genel Merkez Temsilcisi
Mehmet Ali Ergene
Ahmet Mehmet Bilgin

İZMİR ŞUBESİ

Yönetim Kurulu

Asil
1) Raif Kurtuldu
2) Nazmi Hasan
3) Hasan Özgen
4) Sebahattin Mümin
5) Mümin İsmail
6) Necati Bahçeci
7) Özkan Hilmioglu

Yedekler

- 1) Recep Kara
- 2) Şeymi Şen
- 3) Ahmet Tapucuoglu
- 4) Şerif Ali Meriç
- 5) İsmet Şakiroğlu
- 6) Nezir Şen
- 7) İbrahim Özgür

Denetçi

Asil

- 1) Nihat Uzunoğlu
- 2) Bayram Tekgöl
- 3) İbrahim Şen

Yedekler

- 1) Latif Kurtuldu
- 2) Cemil Cankat
- 3) İbrahim Kır

Haysiyet Divanı

Asil

- 1) Nasuh Uzunoğlu
- 2) Şerif Kocamaz
- 3) Muhittin Helvacı

Yedekler

- 1) Nazmi Kır
- 2) Yakup Sipahi
- 3) Hüseyin Ahmetoğlu

İZMİT ŞUBESİ

Başkan Cihat Uçar
2. *Başkan* Necdet Dedeoğlu
Sekreter Ali Özel
Muhasip Recep Mutlu
Tanıtma Kolu Sezai Tahsinoğlu
Veznedar Hasan Hacıoğlu
Spor ve Kültür Kolu Sebahattin Öztürk

ZEYTİNBURNU ŞUBESİ

Yönetim Kurulu

Başkan Musa Yurt
2. *Başkan* Mehmet Gençoğlu
Sekreter Salih Yörük
Muhasip H. Hacıdeli
Veznedar M. Emin Hacıbedel
Kültür Kolu Hüseyin Palıkar
Üye M. Hacıahmet

HABERLER

BATI TRAKYA'DA OSMANLI DEVRİ TÜRK SANAT ESERLERİ FOTOĞRAF SERGİSİ DÜZENLENDİ

Gümülcine Türk Gençler Birliği salonu 9-15 Eylül tarihleri arasında ilginç bir fotoğraf sergisine sahne oldu.

Sergi, büyük bir emeğin ve tükenmez bir sabrın mahsulüydü. Adı, **Batı Trakya'da Osmanlı Devri Türk Sanat Eserleri Fotoğraf Sergisi**'ydi. Bu sergide tarihle yoğrulmuş bir mazinin derinliklerinde saklanan atalarımızın karşısız emekleri, gözler önüne serilmiş, ne nadide eserler meydana getirdikleri engin gönüllerin takdirâr ölçüsüne bırakılmıştır. Sergiyi kelimelerle anlatmak, o muhteşem eserlerin güzelliklerini kelimelerin dar kalıpları arasına sıkıştırarak aktarmak "tatmayan bilmez" sözünün gereği olarak mümkün olmasa gerektir.

9 Eylül günü Gümülcine'de tarihi bir gün yaşanmış, Gümülcine Türk Gençler Birliği'nin salonu davetlilerle dolmuştu. Birlik yöneticilerinin şeref misafirleri olan T.C. Başkonsolosluk erkânı, İskeçe Müftülüğü temsilcisi, milletvekilleri, eski milletvekilleri ve resmi kuruluş temsilcilerinin yanı sıra halktan da oldukça kalabalık bir izleyici grubu bu güzel ve anlamlı davete icabet etmişti.

Saat 19.00'da yapılan açılış töreninde Vaaz ve İrşad Heyeti üyesi İbrahim Şerif'in yaptığı açış konuşması şöyleydi:

"Sayın Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosu ve Konsolosluğun

değerli mensupları,

Sayın İskeçe Müftülüğü ve değerli mensupları,

Sayın Milletvekilleri,

Sayın Dernek Başkanları ve değerli Yönetim Kurulu Üyeleri,

Sayın Nahiye Müdürleri ve saygıdeğer misafirler, hepinize hoşgeldiniz der, bu serginin yapılmasında maddî ve manevî hizmeti geçen herkese, bilhassa fotoğrafların hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen Foto City'ye ve tanzimini yapan Rıdvan Hatipoğlu ile Adnan Kaşıkçıoğlu'na teşekkür ederiz.

Değerli misafirler,

Türk Milleti, tarih boyunca birçok imparatorluklar kurmuştur. Bu imparatorlukların bir kısmını İslâm'a girmeden önce; Hun ve Göktürk İmparatorluğu gibi, bir

kısmını da İslâm'a girdikten sonra kurmuşlardır; Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu gibi.

Türkler ancak tarihteki yerini Müslüman olduktan sonra almışlardır. Müslüman olduktan sonra çağ kapayıp çağ açmışlar, birçok milleti adaletle asırlarca idare etmişler, gittikleri yerlere medeniyet götürmüşlerdir. Bütün yabancı milletlere hoşgörüyle bakmışlar, Hicaz bölgelerine ve halklarına Kâbe'nin ve peygamberin yüzü suyu hürmetine Allah rızası için hizmet etmişler, gayrı müslimleri Allah'ın kendilerine bir emaneti olarak kabul edip, dinde zorlama yoktur prensibine dayanarak onlara hoş muamele etmişlerdir.

Türkler, gittikleri bölgelerde dini ne olursa olsun insanlara hizmet etmek için, hanlar, hamamlar,

Vaaz ve İrşad Heyeti üyesi İbrahim Şerif sergiyi açış konuşmasını yaparken.

HABERLER

Sergiyi gezen eski başkonsolos Vural Ozkoçak (ortada) İbrahim Şerif'le.

köprüler, hayatta hizmetleriyle insanların sevgisini kazananlara öldükten sonra türbeler, inananlara ibadet yapmak için ibadethaneler inşa etmişlerdir.

Bu büyük millet, Türk'ün üstün kabiliyetini İslâm potasında eritip, şaheserler meydana getirmiştir.

Bugün Türk sanat tarihinden Camileri ve Türbeleri çıkarınca Türklük adına, İslâm öncesine ait pek bir şey bulamayız.

Türkler, dünyanın gittikleri her yerinde ölmez eserler bırakmışlar, eski milletlerden kalan eserlere de saygı göstermişlerdir. Bunun açık örneklerinden bir tanesi Atina'da gözlenmektedir. Türkler Atina'yı zapt ettikleri zaman Akropolis eteklerine yaptıkları camiye Akropolis harabelerinden tek taş alıp koymamışlardır.

Türkler Batı Trakya'da da 551 sene hükümler olmuşlar, birçok ölmez eserler bırakmışlardır. Bu eserlerin çoğu kasten veya ihmal yüzünden yok olmuş, bazıları harabe haline gelmiş, ancak korunabilenlerin bazıları günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Ben ve değerli Hocamız İsmail Bıçakçı, Meriç'ten Karasu'ya kadar olan bölgemizde varolan "Osmanlı Dönemi Türk Sanat Eserleri"ni araştırırken, tarihî eserle-

rin ekserisinin, Dimetoka, Fere, Gümülcine ve İskeçe Yenice'sinde olduğunu gördük. Fakat bugün Dimetoka'da Çelebi Sultan Mehmet Camii'nden başka bir şey kalmamıştır. Fere'de İbrahim Baba Türbesi'nin kitabesinin biri kopmuş, yıkılmaya yüz tutmuştur. Gümülcine etrafındakilerin bir kısmı yıkılmış, bir kısmı ancak korunabilmiştir. İskeçe Yenice'sindeki hanlar, hamamlar yıkılmış yerine şehir meydanı yapılmıştır.

Bu arada İskeçe Müftülüğünü huzurunuzda tebrik ederim. Müftülük, Yenice'deki Kasaba Camii'ni tamir ettirmiş ve ömrünü uzatmıştır.

Değerli misafirler, bu çalışmamızın mükemmel olduğunu iddia etmiyoruz. Sadece bundan sonra bu yolda çalışacak yeni nesillere bir ışık tutacağına inanıyoruz.

Bu sergimize şeref verdiğiniz için teşekkür ederiz."

Salonda cami, medrese, türbe, çeşme, kitabe, köprü ve benzeri hayır kurumlarının fotoğrafları sergilenmiş, gelenlere mazinin derinliklerinden âtiye mânâ köprüleri kurulmuştur.

Batı Trakya'nın Sesi Dergisi olarak bizler sergiye büyük emek veren İbrahim Şerif ile İsmail Bıçakçı'yı tebrik eder, bir başlangıç

olması dileği ile buna yenilerinin eklenmesini candan temenni ederiz.

T.C. ATINA BÜYÜKELÇİSİ NAZMİ AKIMAN SELÂNİK'TE RESEPSİYON VERDİ

Türkiye'nin uzun bir aradan sonra bu yıl ilk defa 53. Uluslararası Selânik Fuarı'na katılması dolayısıyla, Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Sayın Nazmi Akıman, Selânik'te bir resepsiyon verdi.

Selânik'in en ünlü otellerinden biri olan Elektra Palas Otel'i'nde gerçekleşen resepsiyonda Selânik Valisi ile Belediye Başkanının yanı sıra Yunanistan'ın Trakya Bakanı Sayın Stelyos Papathemelis de yer aldı.

Azınlığımızın ileri gelenleri yanında, kalabalık bir soydaş grubu da söz konusu resepsiyonda hazır bulundu.

Nazmi Akıman, yaptığı konuşmada Yunanistan'daki görevinden ayrılmadan önce mutlaka Batı Trakya'yı ziyaret edeceğini de sözlerine ekledi.

Oktay Mehmet

TÜRKÇE'YE CEZA

6 Kasım 1988 "STOHOS"

Midilli adasındaki bir askerî garnizonda (36 D.T.S) görevli komutan, radyodan Türkçe müzik dinleyen bir eri on gün hapis cezası ile cezalandırdı.

YUNANİSTAN'IN GÜMÜLCİNE BAŞKONSOLOSU OLAN VAROL ÖZKOÇAK'IN GÖREV SÜRESİ SONA ERDİ YENİ BAŞKONSOLOS KEMAL GÜR GÖREVİNE BAŞLADI

Yunanistan'da üç yıldan beri Gümülcine Başkonsolosu olarak görev yapan Sayın Varol Özkoçak, görev süresi sona erdiği için Gümülcine'den ayrılmıştır.

Görevindeki başarısı ile Azınlığımızın bir parçası durumuna gelen Özkoçak'ın şehrimizden ayrılması, üzüntüye neden olmuştur.

Ankara'da Dışişleri Bakanlığı Daire Başkan yardımcılığından ayrılarak Gümülcine'de başkonsolosluk görevine başlayan sayın Kemal Gür'e, **Batı Trakya'nın Sesi Dergisi** olarak başarılar dileriz.

YUNANİSTAN'IN MARİFETİ

Vizadimi 11 Ekim 1988

A.E.T. bünyesindeki hukuk ihlallerinde Yunanistan birinci sırada yer alıyor. Yalnız 1987 yılı içinde Yunanistan konuyla alakalı olarak resmen (77) yetmişyedi kez ikaz edilmiştir.

BATI TRAKYA'DA CAMİ VE OKULLARA SALDIRI

• İki cami ile bir Türk ilkokulunun camları önceki gece kimliği belirsiz kişiler tarafından kırıldı.

Gümülcine'de iki cami ile bir Türk ilkokulunun camları kimliği belirsiz kişiler tarafından kırıldı. Olay 6 Ekim gecesi meydana geldi. 7 Ekim günü sabah namazı için camilere giden Batı Trakyalı Türkler, Mestanlı Mahallesi'ndeki cami ile Kırmahalle'deki Şehreküstü camisinin camılarının kırılmış olduğunu gördüler. Olay polise bildirilirken, bu sefer de Kırmahalle'deki Türk ilkokulunun camılarının kırıldığı farkedildi.

Her üç saldırıdan da haberdar edilen polis, olay yerlerinde incelemeler yaptı, ancak şu ana kadar konuyla ilgili bir açıklama yapılmadı.

Şehreküstü Camii, bundan bir süre önce Tabakhane Camii'nin bombalandığı gün, kimliği belirsiz kişiler tarafından kundaklanmak istenmişti.

BASIN BÜLTENİ

7/10/1988

Batı Trakya'da Okul ve Camilere Saldırı...

6 Ekim gecesi Gümülcine'de bulunan Mestanlı ve Şehreküstü Camileri ile Kırmahalle ilkokulunun camları kimliği belirlenemeyen kişilerce kırılmıştır. Olay Batı Trakya Türkleri tarafından heyecan ve tepki ile karşılanmıştır.

Olayın duyulması üzerine Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Dr. Mustafa Rumelili basına yaptığı yazılı açıklamada şöyle demiştir:

"Dört ay önce camilerimize yapılan bombalı saldırının devamı niteliğindeki bu olaylar, Davos ruhu çerçevesinde gelişmekte olan Türk-Yunan dostluğuna vurulan bir darbedir. Eğer dört ay önce camilerimizi bombalayanlar adalete teslim edilseydi, bugün bu tür olaylar olmazdı. Bu menfur saldırıya da Yunan makamları ve adaletinin seyirci kalması, daha vahim saldırılara zemin hazırlayacaktır. Yunan kilisesinin bağlı olduğu İstanbul'daki Fener Rum Patrikhanesi yeniden inşa edilirken, Batı Trakya'daki okul ve camilere yapılan bu tahripkâr saldırıları şiddetle kınıyor, hem Batı dünyasını ve İslâm alemini olayı lanetlemeye davet ediyoruz, hem de Fener Rum patrikhanesinin yeniden inşa edilme kararının askıya alınmasını Türk hükümetinden talep ediyoruz".

1987 Milletlerarası
ALTIN ÖDÜL
Kazanan Çay

KARÇAY İçmek
Bambaşka Bir Zevk...

